1

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ नमो भगवते श्रीवासुदेवाय नमः ॥ सूत उवाच ॥ शौनकाद्यैर्मु-
निभिर्देवर्षिः सह नारदः ॥ सनत्कुमारमेकदा तीर्थं तीर्थोत्तमोत्तमं १ तारकं सर्व-
भूतानां पठतां शृण्वतां तथा ॥ सनत्कुमार उवाच ॥ २ वक्ष्ये तीर्थवरं पुण्यं श्रा-
द्धादौ सर्वतारकम् ॥ गयातीर्थं सर्वदेशे तीर्थेभ्योप्यधिकं स्मृतं ३ गयासुर
१ स्तपस्तेपे ब्रह्मणा क्रतवेऽर्थितः ॥ प्राप्तस्य तस्य सिर शिशिलां धर्मो ह्यधारयत् ॥
४ तत्र ब्रह्माकरोद्यागं स्थितस्य द्विजघातकः ॥ फल्गुतीर्थोहि रूपेण निश्चः
सार्थे महन्तीश्वरः ५ गयासुरस्य विप्रेन्द्र ब्रह्माद्यैर्दैवतैस्सह ॥ कृत पवित्रदेहो २
ब्रह्मा ब्रह्मसरोभ्योगच्छादिकम्भूः ६ श्वेतकल्पे तु वाराहे गयो यागमकारयत् ॥
गयनाम्ना गयाख्यानां क्षेत्रं ब्रह्माभिकांक्षितिः ७ कांक्षंति पितरः पुत्रान्नरका-
द्भयभीरवः ॥ गयां यास्यति यः पुत्रः स नस्त्राता भविष्यति ॥ ८ किं जातैर्बहुभिः

अधिमासे जन्मदिने [illegible] तस्येऽपि बृहस्पतौ ॥१७ नामगोत्रे समुच्चार्य पिराडपा
ननमिच्छते ॥ येन केनापि कस्मैचित्सम्पाति परमां गतिम् १८ न्यादिव प्रमा
२ देन प्रवहत्सु ब्रह्मतो [illegible]च ॥ यत्र कर्माधिकारी च आत्मकृत ब्रह्मलोकभाक् १९
सकृद्दीपाभि गमनं सकृत्पीडप्रपातनं ॥ इह भांकिं पुनर्नित्यमस्मिन्नेव
गा.प.१० यवसिस्थितिः २० प्रमाहानमयते सेत्रे ब्रह्मघ्नोपि किं हायपके ॥ ब्रह्महत्यानाप्य
२ यामुक्तिर्लभ्यते नात्र संशयः २१ कीकटाद्रिमलानां च पितृणां तारणाय २
च ॥ तस्मात्सर्वप्रयत्नेन वस्तव्यं सुविचक्षणैः २२ मुण्डनं चोपवासश्च स
र्वतीर्थेष्वयं विधिः ॥ यत्रापि याकुरुक्षेत्रे विशालापि र गया २३ इन्द्रप्र
स्थे पेहिहु गोप्रागताख्यान पिण्डदः ॥ इडस्तपस्या विष्णुपदे पितृभिः सह मुच्य
ते ॥ न इगी किञ्चिं पञ्चभ्यां प्रन्यं वापर मापनः ॥ अतः सर्वक्रियास्वस्मात्पक्का विष्णु

पुत्रैः शोकसंतापदायकैः ॥ गयाप्राप्तं सुतं दृष्ट्वा पितॄणामुत्सवो भवेत् ९ प
द्भ्यामपि जलं स्पृष्ट्वा सोऽस्मभ्यं किं न दास्यति ॥ गयां गत्वान्नदाता यः पितरस्ते
न पुत्रिणः १० पक्षत्रयनिवासी च पुनात्यासप्तमं कुलं ॥ नो चेत्पंच दशाहं
वा सप्तरात्रं त्रिरात्रिकम् ११ महाकल्पकृतं पापं गयां प्राप्य विनश्यति ॥ पि
ण्डं दद्याच्च पित्रादेरात्मनोऽपि तिलैर्विना १२ ब्रह्महत्या सुरापानं स्तेयं गुर्वंगना
गमः पापं तत्संगजं सर्वं गयाश्राद्धाद्विनश्यति १३ आत्मजोऽप्यन्यजो वापि न्यं५
गयाभूमौ यदा तदा ॥ यन्नाम्ना पातयेत्पिंडं तन्नयेद्ब्रह्म शाश्वतं ॥ १४ ॥
ब्रह्मज्ञानं गयाश्राद्धं गोग्रहे मरणं तथा ॥ वासः पुंसां कुरुक्षेत्रे मुक्तिरेव
विधीयते ।१५। ब्रह्मज्ञानेन किं साध्यं गोग्रहे मरणेन किं ॥ वासेन किं कुरु
क्षेत्रे यदि पुत्रो गयां व्रजेत् १६ गयायां सर्वकालेषु पिंडं दद्याद्विचक्षणः ॥

श्री

अ आगतं सुतं दृष्ट्वा स्वपमायां तिसर्वथा ४ न १

निहि:॥ स्मृत्वा गयाधरांप्य ज्यं फल्गुनी पीयमु चेतकः ३३ नावाहनं नहि दिग्बंधो न
३ दोषो दृष्टिसंभवः॥ सकारुरूपेन कर्तव्यं तीर्थश्राद्धं विचसूरोः ३४ पिंडास
नं पिंडदानं पुनः प्राप्य वने मनं॥ दृष्टिसाच्चालसंकल्पं तीर्थश्राद्धे च्व पवि
धिः ३५ अन्यत्राबाहिता काले पितरो यान्त्यमुं प्रति॥ तीर्थे सदा वसंत्येते
गया० स्मादावाहनं त्यजेत ३६ तीर्थश्राद्धं प्रपश्य मिःप्ररूपैः फल्गुकां सिमिः॥ क्रा
२ मं क्रोधं तथा लोभं त्यक्त्वा कार्या क्रियानिशम ३७ ब्रह्मचर्येक भोजी च भू
शायी सत्यवाक् शुचिः॥ सर्वभूतहिते रक्तः सतीर्थफलमश्नुते ३८ तीर्थं ३
न्यनु सरन्धीराः पाखंडं पूर्वं न त्यजेत॥ पाखंडं न च्च विज्ञं पं पङ्क्तं वकाम
कारकः॥ ३९ तीर्थेषु येन राधीराः कर्म कुर्वन्ति तज्ज्ञाः॥ ब्रह्म विद्या वि
धं चरत्तु चानन्यचेतसः ४० प्रविशन्ति परे शास्व्यं ब्रह्म सब्रह्म परापराः॥

प्यापतिभाग्क:२४ संन्यसेत्सर्वकर्माणि वेदमेकं न संन्यसेत्॥ मुंडनं चात्र पर्वे
सिन्पश्चिमे दसिरोन्तरे २५ स्थाङ्कोशक्यं मानं गयेति ब्रह्मरोकितं॥ पंचक्रोशं
गयासेत्रं क्रोशमेकं गयाशिरः २६ तन्मध्ये सर्वतीर्थानि त्रैलोक्ये यानि संति वै॥
आद्धकृद्योगयाक्षत्रे पितॄणामनृणो हि सः २७ शिरसि श्राद्धकृत्स्तु कुला
नां शतमुद्धरेत्॥ गृहाच्चलितमात्रे गयायां गमनं प्रति २८ स्वर्गारोहण
सोपानं पितॄणां च पदे पदे॥ पदे पदेऽश्वमेधस्य फलं गच्छतो गयां २९ गयायां
नं ४ सं च भवेत्कृतां समग्रं नात्र संशयः॥ पापसेनाथ च रूराा हस्कुनापिषव ६
नवा॥ तंडुलैः फलमूलाद्यै गोपायां पिंडपातनम्॥ तिसकल्केन खंडेन गु
डेनू सघ्नेनवा ३१ पिन्यायं सप्तं खंडे पितॄन्पोत्तपमकि हम्॥ दृष्यते
यानि वंभोज्यं ह पिण्यान्नमुनीडितं ३२ एकनः सर्ववस्तूनि रसवंति मध्ये

केवलेनैव ग्राडजनमधुनाधवार

4 राणेश्वेतवाराहकल्पेगयामाहात्म्येप्रथमोऽध्यायः ॥१॥ नारदउवाच
गयासुरः कथंजातः किंप्रभावः किमात्मकः ॥ तपस्तप्तं कथंतेन कथंदेह
पवित्रता १ सनत्कुमारउवाच ॥ विष्णोर्नाभ्यंबुजाज्जातो ब्रह्मालो
कपितामहः ॥ प्रजाः ससर्ज संप्रोक्तः पूर्वंदेवेनविष्णुना २ आसुरेणैव
भावेनाप्यसुरानसृजत्पुरा ॥ सौमनस्येनभावेन देवान्सुमनसोऽसृ
गया० ४ जत् ३ गयासुरोऽसुराणांचमहाबलपराक्रमः ॥ योजनानांसपाद ४
चशतंतस्योच्छ्रयः स्मृतः ४ कोलाहलेगिरिवरेतपस्तेपेसुदारुणं ॥
बहुवर्षसहस्राणि [illegible] सोऽस्थिरोऽभवत् ५ तत्तपस्तापितादे
वाः संक्षोभंपरमंगताः ॥ ब्रह्मलोकंगतादेवाः प्रोचुस्तेऽपिपितामह
म् ६ ग[illegible]यासुराद्रक्षस्वदेव ब्रह्मादेवांस्तथाब्रवीत् ॥ ब्रजामःस्मरन्

शु० पूरणपिपोजनगांश्चेषो सोवैसवः स्मृतः ४

पापिनैवेनर गौनामन दृत्रे सौख्य विमुना: ४१ सावनी यो गया क्षेत्रे पितॄणां
तारणाय वै ॥ स्नात्वा गोदावैनर रापात्रिःसप्तकु लमद्धरेन: ४२ तथा समप
यरं गत्वा विप्रा संतोष्य पत्नजनः ॥ ब्रह्मप्रकल्पिना न्विप्रा नहव्य कव्यादि
भिपेत: ४३ नैसुर्व स्तो बिना:सचो: पित्र भि: सह दैवतः ॥ गयायां नहि त
त्स्थानं यत्र तीर्थं न विद्यते ४४ सांनिध्यं सर्वतीर्थानां गयातीर्थे ततो वरं ॥
मीनमेषस्थिते सूर्ये कन्यायां कार्मुके घटे ४५ दुर्लभं त्रिषु लोके षु ग
याश्राद्धं हि नारद ॥ मकरे वर्तमाने च ग्रहणे चन्द्रसूर्ययो: ४६ दुर्लभं
त्रिषु लोके षु गयायां पिंडपातनं ॥ गयायां पिंडदानेन यत्फलं लभते नर:
४७ न तच्छक्यं मया वक्तुं कल्पकोटिशतैरपि ॥ ❀ ❀ ❀ इति श्रीवायुपु

पा

न्यासिभ्यश्चापि कर्मिभ्यो धर्मिभ्यश्च तथा पुनः ५

हंतुं गयासुरे ॥ सर्वे स्वं स्वं समास्थाय निजवाहनमुत्तमं १४ ऊचुस्तं वासु
देवाद्याः किमर्थं तप्यते त्वया ॥ संतुष्टाः स्मागताः सर्वे वरं ब्रूहि गयासुर १५
गयासुर उवाच ॥ यदि तुष्टा स्थ मे देवा ब्रह्मविष्णुमहेश्वराः ॥ सर्वदेवद्वि
जातीभ्यो यज्ञतीर्थशिलोच्चयात् १६ देवेभ्योऽतिपवित्रोहं ऋषिभ्योऽपि
गया० शिवाच्चयात् ॥ मंत्रेभ्यो देवदेवेभ्यो योगिभ्यश्च तथा पुनः १७ तातिभ्यः
५ ५ ऽतिपवित्रोहं पवित्रः सर्वदा सुराः ॥ पावित्र्यमस्तु ते देवा इत्युक्त्वाय युर्दि
वं ॥ दृष्ट्वा दैत्यं ततः स्पृष्ट्वा सर्वे हरिपुरं ययुः ॥ शून्ये लोकत्रये जाते शू ५
न्या यमपुरी ह्यभूत् १९ यमः शक्रादिभिः सार्द्धं ब्रह्मलोकं ततोऽगमत् ॥
ब्रह्माणमूचिरे देवा गयासुरविलोपिनः २० त्वया दत्तो योऽधिकार
स्तं गृहाण पितामह ॥ ब्रह्माब्रवीत्ततो देवान्व्रजामो विष्णुमव्ययम् ॥

इत्येवं संमतं कृत्वा गता: क्षीरोदधिं सुरा: ३
देवा ब्रह्माद्याश्च गता: शिवं ७ कैलासे चापुवन्नत्वा रक्षस्व महासुरा
त् ॥ ब्रह्माद्यांश्चाब्रवीच्छंभु: ब्रजाम: शरणं हरिम् ८ क्षीराब्धौ देवदे
वेशासन: शेषोपि धास्यति ॥ ब्रह्मा महेश्वरो देवा विष्णुं नत्वा प्रतुष्टुवु:
२ ॥ देवा ऊचु: ॥ नमो विष्णवे भर्त्रे सर्वपापप्रभविष्णवे ॥ रोविष्णवे जि
ष्णवे चराक्षसादिग्रासविष्णवे १० धरिष्णवे ऽखिलस्यास्य पोषिणे पा
रजिष्णवे ॥ वर्हिष्णवे ध्यनंताय नमो भ्राजिष्णवे नम: ११ सनत्कुमार
उवाच ॥ एवं स्तुतो वासुदेव: सुराणां दर्शनं ददौ ॥ किमर्थमागता
देवा विष्णुनोक्तास्तमब्रुवन् १२ गयासुरभयाद्देव रक्षास्मानब्रवीद्धरि: ॥
ब्रह्माद्या यांतु तद्देहं चागमिष्याम्यहं तत: १३ केशवो गरुडं रुह्य वर

छो१

२८ अतः पवित्रं देहं त्वं प्रार्थये देहि मे सुर ॥ गयासुर उवाच ॥ धन्योऽहं देवदे
वेश यो देहः प्रार्थितस्त्वया २९ पितृवंशः कृतार्थोऽहं मातृवंशस्तथैव च ॥ त्व
यैवाभ्यर्थितो देहः पवित्रः खलु पावनः ३० सर्वेषामुपकाराय यागाय च शुभ
भविष्यति ॥ इत्युक्त्वा सोऽपतद्भूमौ श्वेतकल्पे गयासुरः ३१ नैऋत्यां दिशि
गया० ६ मासत्यन दा कोलाहले गिरौ ॥ शिरः कृत्वोत्तरे देशे पादौ कृत्वा तु दक्षिणे ६
३२ ब्रह्मा संभृतसंभारो मानसानृत्विजोऽसृजत ॥ अग्निशर्माणमाराम
मत्ते शौनकं पाञ्चालिं मङ्कुं ३३ कुथुमिं चैव कौडिन्यं हारीतं कश्यपं कृप
॥ गर्गं कौशिकवाशिष्ठं मुनिं भार्गवमव्ययम् ३४ वृद्धं पाराशरं कण्व
माण्डव्यश्रुतिकेवलं ॥ श्वेतं सुताभकं दमनं सुहोत्रं कंकमेव च ३५ लौगा
क्षिं च महाबाहुं जीगीषव्यं तथैव च ॥ दधिपञ्चमुखं विप्रं ऋषभं कर्क

२१ ब्रह्मादयोऽब्रुवन्विष्णुं त्वया धन्यो चरोऽसुरे ॥ तद्दर्शनाद्वयं स्वर्गं शून्यं
लोकत्रयं च भूतले ॥ देवैः सर्वैः सह वासुदेवो ब्रह्माणं सवचोऽब्रवीत् ॥ गत्वासुरं
प्रार्थयस्व यज्ञार्थं देहि देहकम् २२ विष्णूक्तः ससुरो ब्रह्मा गत्वा पश्यन्महा
सुरं ॥ गयासुरोऽब्रवीद्दृष्ट्वा ब्रह्माणं त्रिदशैः सह २३ संपूज्य प्रणिपत्याथ विधि
वत्सुरान्तः प्रश्रयान्वितः ॥ अद्य मे सफलं जन्म अद्य मे सफलं तपः २४ ॥ आ
गतोऽतिथिर्ब्रह्मा सर्वं प्राप्तं मयाद्य वै ॥ योगिन्योगाङ्गवित्सर्व
लोकस्वामिन्पितागुरो २६ यदर्थमागतो ब्रह्मंस्तत्कार्यं करवाण्यहं ॥
ब्रह्मोवाच ॥ पृथिव्यां यानि तीर्थानि दृष्टानि भ्रमता मया २७ यज्ञार्थं न
तेन तानि पवित्राणि शरीरतः ॥ त्वया देहं पवित्रं तत्प्राप्तं विष्णुप्रसादतः ॥

नीपात्रधारय ४४ हैत्य स्पर्शी ब्रांसिर सिनां धारपममातपा ॥ निश्चल
यैपमः श्रुत्वा धारपन्नं सनके शिला ४५ शीलापां धारिलापां नु सा शीलश्च
सुरो ऽचलत् ॥ देवानन्चेउ परु द्दाधीन शिलायां निश्चला किल ४६ तिर्ह
तु हिवा सकसास्तु पेन्मुक्काचेतोस्थिता ॥ हे चाया दैत्य स पिलात यापि च
लितो सुरः ४७ ब्रह्माय प्याकुलो विष्णु गतः स्थिरा स्थिशापितं ॥ तुलाव प्र
राजो हं त्यान त्वाचो माहितः प्रभुः ४८ ब्रह्मोवाच ॥ ब्रह्मारा ऽस्मपत
नाथनमामि जगतांपति ॥ गतिकीर्तिमतां नराणां भुक्तिमुक्ति प्रदायकं
४९ विश्वकर्शीनो ऽब्रवीद्विष्णुं दैत्य स्नानो तिपर्यं जः ॥ हरिराहानप
स्वतं विमुक्तः सतमानपत ५० ब्रम नमस्येहरिः कस्माद्दागतो ऽयदस्व
तत ॥ ब्रह्मोवाच ॥ देवदैत्य कृते नागेप्रच चालगयासुरः ५१ शिला

मेवच ३६ कात्याय रौगोमिलंच मुनिमग्रं महाव्रतम् ॥ सुपालकं गौतः मंतथाविद्धशिरोव्रत ३७ जयमालिनमव्यग्रं चाद्धहासंच घाटुकं ॥ चान्द्रे यंचाव्ययं गिरिसमोपमन्युमहाव्रतं ३८ गोकर्णौचगुहावासं शिखंडिन मुमाव्रतम् ॥ स्नानान्त्यास्य विप्रेन्द्र ब्रह्मलोक पितामहः ३९ परिकल्प्य करोत्याग गंगयाप्रस्य शरीरकं ॥ अग्निशर्मापिपंचाग्नीन्मुखाहृतानग्या स्नन्त ४० इषिरागानिगाहे पाये हवनीयंतंयोमयं ॥ सम्पावसथ्यो हिवेधेषु पत्रे प्रतिध्विना ४१ यत्रस्यच प्रतिकान्स्पे विप्रभ्यो द्दिसिरांगृही ॥ कुल्यपराश्रुतिब्रह्मा स्त्रात्माचायमयेसुरः ४२ पत्नुवाक्तसरं सांहसि मानीयब्यरोपयत ॥ ब्रह्मराक्षसरसां ग्रं ध सरस्पेवोक्तीतं ध्रुम ४३ ॥ चलितस्यकिनो ब्रह्मा धर्मराजमभाषत ॥ तातगन्धं कुत्र शिलातामो

स्वोलूरा घोहसिरागुक्रोस्त्रियारविः ५८ लक्ष्मीःश्रीनामिधानेनास्थितावैमं
गलाकृया ॥ गायत्रीचैवसावित्रीत्रिसंध्यपसरस्वती ५९ इंद्राद्यालम
निःप्रभावसवोष्टौमहाबलाः ॥ विश्वेदेवाश्चाश्विनेयौमरुतोविश्वनाय
काः ६० सयक्षोरगगंधर्वोस्तस्युदैत्याःस्वशक्तिभिः ॥ ब्राह्मणागदयाचा
सोपस्माह्छंपःस्थिरीकृतः ६१ स्थितस्वयंवहरिसतस्माद्दादिगदाधरः ॥ ८५
गया॰ ८ उचेगयासुरोदैत्यात्किमन्यैर्नचिनोधरह ॥ यज्ञार्थयूयसरोदत्तशरी ८
रममत्सैमपा ॥ विष्णोश्चैचनमात्रेणकिंनंपानिस्चलोद्धह ६३ परसुरैः
पीडितोत्पर्थेगदयाहरिणातपा ॥ विष्णुस्थपघंहैदैवाःप्रसन्नास्मन्
सर्वदा ६४ गदाधरादयस्तुष्टाःप्रोचुःसादिगदाधरः ॥ वरंवृणुहिप्रसन्नाः
स्मोदैवान्त्रचेगयासुरः ६५ यावत्पृथ्वीपर्वताश्चयावच्चन्द्रार्कतारकाः ॥

पादेश्वररूपिरापांन्यस्तायांतस्यमस्तके ॥ रुद्राद्रिपुत्रचौवैवपुमंस्थिते
न्यसुरोऽचमन ५२ दृष्ट्वानिनिश्चलांपेहिप्रसादंकुरुमाधव ॥ ब्रह्म
णोवचनंश्रुत्वाब्रह्माकल्पस्यशरीरतः ५३ ममूर्त्तिंदृष्ट्वानिश्चलांपेब्रह्म
णोभगायान्हरिः ॥ आनीमर्तिब्रह्मापितिशिलापासमवारयत् ५४
नयापिचलितावीस्यपुनर्देवपिताकरयत ॥ आगत्यविष्णुःसीरा
ष्टेःशिलापोसंस्थितोऽभवत् ५५ जनार्दनाभिधानेनपुंडरिकाख्य
नामतः ॥ शिलापांनिश्चलांपेहिस्वयमादिगदाधरः ५६ निश्चलांपे
पंचधा सौशिलापांप्रपितामहः ॥ पितामहोऽप्यक्षयवीरकेदारः
कनकेश्वरः ५७ ब्रह्मास्थितःस्वपंतत्रगजरूपिविनायकः ॥ गयादित्य

स्वलोकापि दिवनाः॥ येन जितं इदं चापि सामप्रः प्रतिपाल्पतां ७३ गयासुर
वचः श्रुत्वा प्रोचुर्विष्णवादयः सुराः॥ लपापब्रह्मा धीनं सर्वेत्तरपि च्चनुपस्थ
शायं ॥ ७४ अस्मत्याद्यानक्षुयिल्वा याक्ष्य जिपरमागुणिम् ॥ इवे ब्रह्म
राद्दैत्या हर्षितो निश्चलो भवत ७५ स्थितं पुचैव दृव्येषु ब्रह्मलोकं भो दह
गया० २ दोधयज्ञः॥ ब्रह्मा मांसस्तु पंच पंचाशत्पंच कोशिगयांतयः ७६ गृहान्कामा
द्दृहोदिव्यांसर्वोपस्कर संयुतान्॥ कामधेनु कल्पवृक्षं पारिजातानि
कारयन् ७७ महानदीं क्षीरवाहां घृतकुल्यां तथैव च॥ मधुश्रवाम २
धुकुल्यां दध्याज्या सरांसि च ७८ सुवर्णदीपिकां चैव वहनाम्ना
दिपर्वतान्॥ भक्ष्य भोज्य फलानां च सर्वेषु पुलास नदी ७९ नपा
च यद्धविप्रेभ्यश्चान्यान्कामान्ददौ च सः॥ दत्वाय पयोब्रह्मलोकं न पाद्या दद

तावच्छिलायांतिष्ठंतु ब्रह्माविष्णुमहेश्वराः ६६ अन्येच सकलादेवामन्वाः
मुनाश्चैत्रमरुतश्च वै ।। पंचक्रोशं गयाक्षेत्रं क्रोशमेकं गयाशिरः ६७ तन्मध्ये
सर्वतीर्थानि प्रपंतु हितं नराणाम् ।। स्नानादित्रयं तर्पणं कृत्वा पिंडदा
नात्फलाधिकं ६८ महात्मानं सहस्रं च कुलानां चोद्धरेन्नरः ।। ब्रह्मज्ञा
नस्य रूपेण यावत्पंतिष्ठत सर्वदा ६९ गयायां स्वपदोकान्नूपा सर्वो
पंतारायेत ।। प्राप्यसपिंडकं येषां ब्रह्मलोकं प्रयान्तु ते ७० ब्रह्मकल्प
तीर्थं पापं विनश्यतु च सेविनाम् ।। नैमिषं पुष्करं गंगा प्रयागं च
विमुक्तिदं ७१ एतान्यन्यानि तीर्थानि विभज्यन्नरिष्यतः ।। समा
यांतु सह नरो पापं घनं तु हितं सुराः ७२ किंच कृत्ना यागुरेशानां पुष्क

ङ्गिनो ब्रह्मलोकगाः २७ पुण्यान्येपत्रापि च्यांति नैरहंप्रद्गितः सदा ॥ आकांत्यपै
स्य जठरं धर्मसाविरजाह्रिरा २८ नाभिकूपसमीपेन हवी चविरजा स्थिता ॥
२० तत्रापि श्राद्धं कृत्वा त्रिःसप्तकुलमुद्धरेत् २९ महेन्द्रगिरिराजस्य स्कंधनापि
हो सुनिश्चलौ ॥ तत्रापिऽकृत सप्तकुलान्युद्धरेन्नरः ॥ ० ॥ ० ॥ ० ॥ ०
गया० इति श्री वायुपुराणे श्वेतवाराहकल्पे गयामाहात्म्ये द्वितीयोऽध्यायः
१० २ नारद उवाच ॥ कथं शिला समुत्पन्ना यत्कांता ना गयासुरः ॥ किंस्य
किंच माहात्म्यं तस्याः किंच धनामच १ सनत्कुमार उवाच ॥ धर्मो सीद्धर्म्मो १०
महातेजाः सर्वविज्ञानपारगः ॥ विश्वरूपा च जत्पत्नी भक्तिव्रतपरायणा २ ६३
तस्यां धर्मात्समुत्पन्ना कन्या धर्मव्रता सती ॥ सर्वलक्षणसंपन्ना

गद्याधरं २० धर्म्मोत्तरापि तत्र धर्म्मोयस्माद्धनमं कारयेत् ॥ धर्म्मे यागेऽचल
माद्वेप्रतिगच्छेधनादिकम २१ ततो कृष्णास्समागात्यज्ञालिरागस्तत्र शाशाप
ह ॥ कृतवंतोयपनोलोभं मद्वजो कृपिलिष्यापि २२ तस्मान्नधर्माधिकाय
भविष्यप्रसद्य ह्विजा ॥ प्रभाके स्याद्मरिवाहानदिवापारापवेना: २३
नद्याद्दपोवारिवाहामद्यापाः प्रचुरा अहा ॥ कृतम चैव: कल्पय सोमस्ही
कम्भपनिष्टां २४ एवं श्राप्तान्मालिरागस्तैप्रापेपन्नो ऽपवनमम ॥ त्व
याप कृत्तमरि चैलन्नसंयैशापनोगतंम २५ जीयनाथैप्रशा… भग
वन्कनुमहेसि ॥ तच्छ्रुत्वा ज्ञालिरागन्युम्नाप्रोवाचेदं हृष्टान्वितः २६ जी
र्णोपजीविकायमाचन्द्रा… भविष्यय ॥ तोकाः पुन्यागाया पायेश्मा

रिव०

पतिव्रतामनक्षितेम०पितुं वर्ततेम्युमे अतःपतिव्रताजाता भजेत्यांभज मांवरे१

च्चरामिपरमंतप॥ धर्मव्रतांमरीचिस्तामुवाचप्रीतिपूर्वकं॥ त्वंपतिव्रतायशेनाके
भविष्यसिशुभव्रते॥ पतिव्रतेषु याप्यवीविचरामिह्य हन्तिशाम २२ वंचेत्पतिव्र
ताजाताभजत्वंभजमांवरे॥ लोकेनत्वादृशीकन्यामममतुल्योनुतवरः१३ धर्मव्र
ते धर्मप्रतीत स्मात्वंभजमे ५ धुना॥ धर्मव्रतानि प्राह धर्मेपाचयसुव्रत
२४ तत्श्रुत्वाधर्मम गमन्मुनिधर्मार्ह इत्यह॥ तेनपूजनवरं नत्वाआसनायर्घ्या
दिनार्च्चयत १५ किमर्थमंगतःपृष्ठोमरीचिंधर्मेमब्रवीत॥ कन्याधर्ममता
प्रत्नीदप्यातेकन्यकावरा १६ महांकन्यांचतादेहि अपरत्वभविष्यति॥
अघ्योदिनासमभ्यर्च्य धर्मःप्रोचेतपोनिधिं १७ धर्मव्रतासमानीय दत्तवा
स्तामरीचये॥ ब्राह्मणेविवाहेन धनरत्नादिकंददौ॥ वरंचदत्तवांस्त
स्मितद्यावांचतथाद्भुतं॥ अग्निहोत्रेरासहितस्याश्रमंतांद्विजोनयत्॥

मुनेर्वचनमाकर्ण्य ... मनसः ... धन ... तपश्चर्याभिन्प्रवर्त्तते

नादीस्पति सर्वेनुमर्यसेयमनुपततातसिन्त विद्यापेदाम्पतानि

11

पा॰
२१

२१

मरीचिरगराधिका ३ तस्यां पितुर्गिराद्यास्संजे तिपसिजगत्त्रये ॥ धर्मी
धर्मव्रतायास्तु त्रिषु लोके पुमांगपत्न ४ नानुरूपं वरं लेभे धर्मोकाव
सिद्धे ॥ तपःकुरु वरान्वै लग्ने पोतुकाचरं पयो ५ कन्यासाचनपस्तेपे सर्वे
षां दुष्करं च यत् ॥ व्राह्मभ हाभेपितकल्पेयुगा नामपुनः पुरा ६ ब्रह्मराम
नसः पुत्रोमरीचिर्नामविश्रुतः ॥ पप्रच्छ तपस्थिवीं सर्वोकन्यारत्नं दृष्टो
सः ॥ ७ रूपयौवनसंपन्नां परमे तपसिस्थितां ॥ पप्रच्छाथमरीचिस्तां क
न्यकस्यासित्वं ॥ ८ रूपेणानेनमांभिरोजिसोहपासिसुव्रते ॥ ब्रह्म
मनोहवि व्यातोमरीचिर्वेदपारगः ९ मरीचिवैचनंश्रुत्वा कन्याप्राव
चतं मुनिं ॥ अहं धर्मव्रतानाम धर्मपत्नी तपोन्विता १० पतिव्रता घेचिप

न्यग्रं० द्वि०

क्रुद्धः शशाप तन्नाम ॥ पादसंवाहनं त्यक्त्वा पुस्माद्यातां विहाय मे २७ गतान्यं मे
न तं पापाच्छापपूरंधा शिलाभव ॥ भार्या धर्मव्रता शापं मरिचिं प्राह कोपित
२८ शापानेनापि संप्राप्तो ब्रह्मात्मजानको गुरुः ॥ लपोम्यापहि कुर्तव्यं स्व
१२ गुरोः पदार्जनसंगा २९ मपातु धर्मचारि पापात न कार्य्य कृतं प्रेम ॥ त्र्यह्योपा प्पप
गपा० हंयतः शप्तात स्माच्छापं पूरंधा मिते ३० पंच शापं महाहेयाऽलेनोः प्राप्स्यसि
१२ संशयं ॥ व्याकुलं तं तपतिं दृष्ट्वा व्याकुलाभागात्प्रजापतिम् ३१ नाशाशापाव
ब्रह्मारामग्निं प्रज्याल्यचे ध्वनेः ॥ गार्हपत्ये स्थिता चक्रे तपः परमदुष्कर १२
३२ नपाशाप्तो मरिचिश्च्युत पस्तेपे सुदारुणं ॥ पतीव्रतायास्तपसा मरिची
स्तपसा तथा ३३ इन्द्रादयस्तत आगतास्ते शरराहरिम् ॥ उच्चैः श्रीराम
पौशुष्पेसंतप्ता तपसा हरेः ३४ पतिव्रतापास्य मुनेस्तासीयं रस्सकेशयः ॥

१॰ पैवदृष्टु ब्रह्माणंमनसाश्चेशितुंप्रभुम् २

१९ रैभैमुनिस्तयासार्द्धंपप्राथिस्मुःश्रीयासह॥ पार्वेस्याचपप्रच्छशंभुःस्व
स्यन्यापप्पाद्यतः२० अतेपुत्रशतंतस्यांमरिचिर्विष्णुगोपमः॥मरिचिःकृ
पुण्याधेयनंगत्वासमागतः२१ प्रातःकदाचित्तांपत्नीमुवाचेतिपतिव्रतां॥
भुक्तानुशायनस्यस्यपादसंवाहनंकुरु २२ धर्मोव्रताततेपे त्युक्तासपन
स्यस्यसामुनेः॥ पादसंवाहनंचक्रेघतेनाभ्यपत्नपुरा २३ निद्राप्रमा
नेऽथमुनौब्रह्मातंदेशमागतः॥ पादसंवाहनंकुर्व्यांकिंप जेपुनजगु पु४
रुं २४ इत्याकुलासमुनस्योमत्वासाचगुरोर्गुरुं॥ मध्येपाद्यादिकंदत्वा
ब्रह्माणंसमपूजयत् २५ सत्कृतापांतुशय्यायांविश्राममकरोद्विजः
एतस्मिन्नंतरेभर्त्तासमुत्तस्थौस्वतल्पतः २६ धर्मव्रतामपश्यत्सविप्रः॥

शापान्मोचयितुं नराङ्कृ यपदामरा:॥ मद्यं वनप्रपञ्चमेवं विधमनुत्तमम्:
४३ शिलाहे हि भविष्यामि कुमारोऽप्यायनीवरा:॥ नहि नदसरीरस्त्री च्येदेवाहिम्ये
23 तिपावनी:४४ अद्याहि भ्याम मुनिम्यश्चमुख्यदेवेभ्यश्च वच:॥ नैसोकाया निलि
गानि व्यक्ताव्यक्तात्मकान्यपि:४५ तानि तिष्ठन्तु मे देहेतासिरूपेरास वेदहा:॥ ती
गया० र्थान्यपिच सर्वाणि नस्तत्र प्रमुखास्तथा:४६ तिष्ठन्तु देवा: सकसा देव्यश्च मुन
१३ यस्तथा:॥ ब्रह्मा विष्णुश्च रुद्रश्च पितापघटुपा: ४७ पंचाग्नय: कुमाराद्या: १३
व कुरूपेरादेवता:॥ शिला पंक्तोशमात्रेरामस्तिरूपो भविस्थिता:४८ नोदेह
सर्वलोकस्य महापातकनाशिनी:॥ तत्रो धर्मोऽधिकारी च आद्य कुवललोक
भाक्:४९ शिलास्थिते पुतीर्थे च स्नानं कुलात्यन च यामहः॥ श्राद्धं सपिंडकं ये
षां ब्रह्मलोकप्रयान्तु न:५० स्थास्यंति च मरिष्यंति चानुष्यं ब्रह्मपुरीं नरा:॥:

३३ ऋषीणांवचःश्रुत्वाविस्मृधर्म्मव्रतांपयौः३५ एतस्मिन्नेवकालेतुप्रबुद्धोभग
वानत्रः॥ उचुःधर्म्मव्रतां देव्या आग्निस्यांसुहृत्केरावः३६ आग्निमध्येतपःकर्तुं
केनशापंपतिव्रते॥ त्वयाद्यतनेपत्परमंसर्वेलोकभयंकरं ३७ वरंवरयध
र्म्मेतेऽत्र समत्तोयदभीप्सितं॥ विस्मयादीनांवचःश्रुत्वा देवा धर्म्मव्रताब्रवीत्
३८ भगवत्यापमशक्ता हि निवर्त्तयितुंमोऽत्रसा॥ इतोमरिं चिनाशापोमेह्यस
ह्यपगच्छतु ३९ धर्म्मव्रतावचःश्रुत्वाप्रोचुरेनासुराः॥ पुनः॥ धर्म्मव्रते
धर्म्मपत्नीशापोऽयंपरमर्षिणा ४० इत्वस्तोनजिराकर्तुं शक्योहिदेवद्विजाः
दिभिः॥ तस्माद्दत्पंवरंब्रूहि पतनोधर्म्मस्यसास्थितिः ४१ भवेद्धेत्रिपुलोकेषु
पूज्यस्यशुभव्रते॥ देवानांवचनंश्रुत्वा देवान्धर्म्मव्रताब्रवीत् ४२ मनुं

यागंगाधाः कृष्णह्रदासुभाः ५८ समुद्रधाराः सरोमुख्यामानसाद्याः सुरेश्वराः।
नराणांश्रेयसेविष्णुधातामुख्यायेनिवसंतुमे: ५९ शरीरेणैतिशैलापांसुकाचिन्नो
मन्नुदेवताः॥ एकोविष्णुस्त्रिधाम्नितिष्ठोवसंकीर्त्यनेभूषै: ६० नावतिष्ठेत्सापा
सर्वोशीतीचोरासहदैवतैः॥ सर्यातिपत्नीमनयोगधर्मरागारगास्च्युपैः॥
पापदृयतिवृक्षांडनावतिष्ठंतुवैशिलाः॥ ममहेहेस्वरूपेचपत्रपंतितम
या० स्तिचः ६१ जुह्वत्यज्ञोनुतिष्ठानहस्तपंचोपतिष्ठतां॥ त्वसपंतुभवेत्सुरा २४
२४ जपहोमनपांसिचः ६२ शिलापर्वतरूपेरामपितिष्ठतुभोसुरः॥ देवरूप
वचः श्रुत्वादैत्याः प्रोचुः पतिव्रताम्हः ६४ लपाणपत्राशिनंसंवेतद्विष्ण
प्रसंशापं॥ गयासुरस्यसिरशिभाविष्णुसिपद्दास्थिताः ६५ तद्दापाद
हिरूपेरास्थास्यामस्त्वयिस्थिताः॥ वरंशिलायैदत्वैपतत्पाचान्तदैवैः

वाराणसीं प्रयागं च पुरुषोत्तमसंज्ञकं ॥५१ गंगासागरसंगं च नित्यं तिष्ठंतु
फल्गुनी ॥ गदाधरो हि रूपेण यैः सर्वैर्नित्यमेव न मोक्षदः ॥५२ मुक्तिमार्गे वै पित्र
णां च कर्तॄणां श्राद्धतः सदा ॥ जरायुजा अंडजाश्च स्वेदजा वापि स्वेदजाश्चापि चोद्भि
ज्जाः ५३ त्यक्त्वा देहं शिलायां ते यान्तु विष्णुस्वरूपतां ॥ गयां च नु विष्णुसायु
ज्यं कुर्वते सप्तदर्शने सह ॥५४ सर्वे देवस्वरूपास्तु नाम्ना यं देवरूपिणः ॥ प
पात्मनि हरौ सर्वे यत्नाः परां भवंति ये ॥५५ तप आश्रान्तं त्पे रागं च स्नानं च
सपमासं स्थिह ॥ मम रहे हे सुरेशानां पिष्पलि श्मुना धिकारः ॥५६ अचिरेण
पितृस्त्रीणां सिद्धिमान्नो भवंतु वै ॥ पितरां कुलसाहसे मामनासहितं
नरः ५७ श्राद्धादिनासमर्थः पविसुलोकं न पेकुवं ॥ यावंतो हि सनि

७ यमोऽधिकारं स्वयं चक्रे पापीनां सासनादिकं॥ एवंविधागुरुतरा[illegible]
निर्वीप्सुतः॥ ८ यपापाप्रलोपाय[illegible]विक्षुप्ये पाहि वो महेश्वरः॥ प्रलांऽचयप प
15 मेरुं तथैव देवरूपिणीः ९ गयासुरस्य शिरसि गुरुत्वाद्धारिता पतत्॥ ननु प
विन्यस्य मे ह्यचलागः पितॄणां मोक्षदायकः १० पवित्रमो क्षेयो ह्यचलागेहं यमे धर्मव्रोऽ
गया० करत॥ भागाध्येभागतानद्दृष्ट्वापि विष्णुपाबानव्रवीत्धिरलाः ११ शिला[illegible]पितृः
२५ प्रतिज्ञातां कुर्वेतु पितॄणां कृते ये॥ तथेत्युक्ता शिलायां ते देवा विष्ण्वादयः स्थि २५
ताः १२ शिलारूपेराम्भूलोऽस्य च पद्रूपेरा देवता॥ मूलो मूलं स्वरूपं रा
स्थितापर्वे प्रतितपाः १३ दैत्यस्य मुण्डपृष्ठे तु पस्मसासं स्थिता शिलाध
तस्मात्समुण्डपृष्ठाद्रिः पितॄणां ब्रह्मलोकदः १४ आद्यद्याद्रिः शिलापादः
प्रभासेनाद्रिरापतः॥ भासितो भास्करेणाति प्रभासः परिकीर्तितः॥ १५॥

सुराः॥६६॥ ॰ ॰ ॰ इति श्रीवायुपुराणे श्वेतवाराहकल्पे गयामाहात्म्ये तृ
तीयोऽध्यायः॥३॥ सनत्कुमार उवाच॥ अथ प्रेतशिलायां माहात्म्यं शृणु ना
रद मुक्तिदं॥ यस्यां गायां तिष्ठन्ति वायस्यु माहात्म्यं मुनिपुंगवाः १ शिला स्थिता प्र
सिध्यां सा दिव्यरूपातिपावनी॥ विचित्रा रव्यं शिलानीयं त्रिषु लोकेषु विश्रुता २
तस्याः संस्पर्शनाल्लोकाः सर्वे हरिपुरं ययुः॥ अन्ये लोकत्रये जाता अन्य
यमपुरे स्थिताः ३ अन्ये यमपुरे जाता यथा मे ब्रह्मणा मत्यवे॥ उच्चैः शिलायाः
स्पर्शनान्मे ब्रह्मन् अन्यं पुरं प्रभञ्जत ४ यम इन्द्रादि मिगोत्वा उच्चै ब्रह्माणं मु
क्तः॥ अधिकारं गृहाण यमपमदे पितामहः ५ यम उच्चैः तं तोयं ब्रह्मा स्व
गृहे धारयस्व तां॥ यमोऽपि वमहाशगपपत्नी तपंपति व्रताः ६ देव रूपा
हितरा तां पितराणां परमां गतिं॥ ब्रह्मलोको धर्मराज स्वगृहे तां समधारयः

मंत्रेराणानेनयःस्नात्वाश्राद्धंकृत्वासपिंडकं २३ प्रेतत्वात्तस्यपितरोविमुक्ताःपितृ
नांपयुः॥ श्रापस्त्वमसिदेवेशज्योतिषांपतिरेवच २४ पापनाशयमेदेवमनो
३८ वाक्कायकर्मजं॥ नमःस्कंदपप्रभासेशंभासमानोशिवंब्रजेन्नरः २५ तंचशंभुं
नमस्कृत्यकुर्यात्पामवसितंनः॥ रामेवरोगङ्गेशैलमागत्यभरतःस्थितः२६
गया० पितृपिंडादिकंकृत्वारामेशंस्थाप्यतत्रच॥ रामंशीतांलक्ष्मणंचमुनी
संस्थापितवान्प्रभुः २७ भरतस्याश्रमंपुरापोनित्यंपुन्यतमेवनेतं॥ मतंग
१६ स्यपदंतत्रदृश्यतेसर्वमानुषैः २८ स्थापितंधर्मसर्वस्वंलोकस्यास्यनि १६
दर्शनात्॥ मतंगस्यपदेश्राद्धीसर्वांस्तारयतेपितृन्नरः २९ रामतीर्थेनरः
स्नात्वारामंशीतांसमन्वितं॥ रामेश्वरंप्रणम्याथनदेहीयाप्यतेपुनः
३० शिलायामाजघनांमंपःसमाक्रांतंनगेनच॥ धर्मराजेश्वरासंप्रोक्तोनग

प्रभासं हि विनिर्भिद्य शिलांगुष्ठाद्विनिर्गतः ॥ अंगुष्ठोऽस्थितेऽशोपि प्रभासेः
शाप्रकीर्तितः १६ शिलांगुष्ठैकदेशोऽपः साच प्रेतशिलास्मृता ॥ पिंडदानात्
नरस्तस्याः प्रेतत्वान्मुच्यते नरः ॥ महानदी प्रभासाख्या संगमे स्नानकृन्नरः ॥
रामो देव्यास्सहस्नातो रामतीर्थे ततः स्मृतः १७ प्रार्थितोऽपमहानद्यां रामः
स्नातो भवेदाह्नि ॥ रामतीर्थे ततो भक्त्या निजलोकेषु विश्रुतम् १८ जन्मान्तर
कृतं सांगं पापं कृतं दुःकृतं मया ॥ तत्सर्वं विलयं यातु रामतीर्थं मोमि चननं
२० मंत्रेणानेन यः स्नात्वा श्राद्धं कुर्वीत मानवः ॥ रामतीर्थे पिंडदस्तु विष्णु
लोकं प्रयात्यसौ २१ नत्वा पोत्पुक्तः स्थितो रामः शीतपाभरताश्रमेः ॥ रामरा
मम हापाहि दे यानामभपंकरः २२ त्वां नमस्ये हे देवेश मम मनश्पतु मानकैः ॥

आद्यं पपहोमन्नपांसि च: ३८ सर्वेमानन्यमाकुर्धैय घ्नं भरताग्रमे:॥ चतुर्व्ये
गस्य रूपेरा चतस्रेर विमर्नोयः ३९ दृष्ट्वा स्पृष्ट्वा प्र जितास्तपितृ राणां मुक्तिदा
यिकाः॥ मुक्तियामनङ्गस्येवनारकारण्यायीभिः परः ४० संसारारीयत्लपूर्व्वा
याचेतौ सुरिप्रयरौ॥ नारकं प्रहा विश्येवांसनानां जीलतामिह ४१ त्रिविक्र
गया० मं च ब्रह्माराप: पश्येन्पुरूषेत्तमं॥ पितृभिः सह धर्म्मामासपातिपरमां
२७ गतिं ४२ शिलायां वामहस्तेपितृप्याद्य घनकोगिरि॥ स्थापितः पिंडहस्त २७
न पितृन्ब्रह्मपुरं नयेत् ४३ नेमिषारराप पाश्र्वेन ३ न्नेब्रह्मा सुरैः सह॥ मु
ख्यसंज्ञो हि तत्तीर्थे देवास्तत्र पदैः स्थिताः ४४ ते पुते पुपदे च्चैवती र्थे
प्रमुनिसत्तम॥ यत्किंचिदशुभं कर्म तत्प्रणाश्यति नारद॥ तन्नेमिव
नं पुरापसेवितं पुरापपरूपैः॥ तत्र व्यासशुकः पैसः करीया वेधाः॥

घ्रेतिनगंस्मृतः ३१ यमराजस्त्वमराजौ तिस्त्रचसाम्येप्यवास्थितौः॥ताभ्यां
वासिंप्रयमभ्रामिपितरााम्रुकिंहतये: ३२ कौस्यानौग्पावसवसौवैपस्य
तकुसोऽज्ञौ॥ताभ्यांवसिंप्रयसामिस्यानामिनावहिंसकाः ३३ एकवार
सायापप्यायाम्पावैनेस्मतारवण्या॥वायसाःप्रतिगन्नेंनुभरमौपिंडमः
मा मिरतमः ३४ शिलायाह सिरोहस्ते स्थापितःपुऽपर्वतः॥निमिराँ
मइशालाभागौएनेऽमरस्रमराः ३५ च निर्मोचरसागोरुद्धाःचलारोपित
मोसहः॥भरताश्रममासायाजमेतयंत्रेयैन्नरः ३६ पापमपस्यो
पपोपिभ्योमुच्यतेपितृभिःसह॥ घ्नतकन्नापिहिवेभरतस्याश्रमेनृ
रः ३७ स्नातःस्नाद्यहिंकेपुष्पाजातकस्थापितहीपितेः॥गपायाचासप

ननादं प्रजज्ञिरे ॥ तत्पाचिह्नरूपेणा नामसर्वे गंधर्वे संयुतः ५४ गायंति मधुराः
28 रापे च गीतान्यप्सरोमहोत्सवे ॥ अतः सपर्वतो देवैः सेव्यते ऽपि नित्यशः ५५॥
धर्मो ज्ञात्वा तत्र देवैः शिलोहरी भस्म गंगा रामगयानद्यः ॥ पावैत्पास हिनो रुद्रः पर्वते नगे
गया० ननाद्यतिः ५६ मो दत्तेय जितो ध्यातः पितृणां परमां गतिः ॥ गया पापरमा
१८ गोपति वे गदाधरः ५७ हीपते वै दृष्ट्वा भीमापाद पा रुद्रश्चैव पामुने ॥ शिलायां
हरिसिरो हस्ते भस्मक्कु यो गिरिस्थितः ५८ धर्मराजेन तत्रारते अगस्त्यः सह भा
र्यया ॥ अगस्त्यस्य पदे स्नातः पिंडदो ब्रह्मलोकदः ६० पितृभिः सह धर्मो १८
माप्त्यमानो दिवौकसो ॥ अगस्त्यो भगवांस्तत्र तपश्चक्रे चचार ह: ६१
ब्रह्मराक्षसवरं सोभे महाम्भं भ विंदुद्ग्भः ॥ सोपामद्वंत भाव्यो पितॄणां

शिवोहरिः॥ तेषांहर्षेराभान्नेराभुच्यते पातकैर्न्नरः॥ वामहस्तेशिलायास्तु
नपञ्चधन्नकोगिरिः॥ सपर्वतःसमानीतोद्युगसेनमहात्मना॥ तत्र
स्नाहरश्चैवतपश्चोगंगजचक्रतुः ४८ तत्रागस्त्यस्यहिवरंकुंडंत्रैलोक्यदुर्ल
भं॥ पत्रमुन्यचकेसिद्धांतपस्तप्ताशिवंगतः ४९ कुंडेमुन्यचकेनत्वापि
तन्ब्रह्मपुरंनपितः॥ अगस्त्येनापदेयंयेऽएपाडुर्मोहात्मनः ५० शिलायां
वामहस्तेऽपिस्थापितोगिरिराट्शुभः॥ वाञ्छितार्थैर्दिव्यगीतैराव्यावाहि
तकोगिरिः ५१ तत्रविद्याधरोनामगंधर्वोसरसांगरोः॥ समेतोऽप्यापि
गीतानिदिव्यानिसहजायतिः ५२ मोहनश्चयमुनीपश्चसेसरूपोमोहनो
नरः॥ पर्वतोनारदोध्यानीसंगीतीपुष्पदंतकः ५३ हाहाहूहूप्रभृतयोगी

29

गया० १२

सिद्धास्तत्परस्तप्त्वा महर्षयः ॥ अतो गिरिर्गदाधरः कूटस्तत्र गदेश्वरः स्थितः ६९ ॥
दृष्ट्वा गदेश्वरं नत्वा याति शंभोपदं नरः ॥ तत्र मुंडपृष्ठं नत्वा प्राप्तकामो हि
यं व्रजेत् ७० मूलक्षेत्रं च तत्रास्ते पिंडदः शिवलोकभाक् ॥ आदिपालेन गि
रिणा समाक्रांतं शिलोदरं ७१ तत्रास्ते गजरूपेण विघ्नेशो विघ्ननाशनः ॥
तं दृष्ट्वा मुच्यते विघ्नैः पितॄन् ब्रह्मपुरं नयेत् ७२ नितंपमुंडपपस्य दृवहारू
यनं त्वा मुक्तः ॥ मुंडपृष्ठार विघ्नद्रौ दृष्ट्वा पापं विनाशयेत् ७३ गयानाभौ सुषु
म्नायां पिंडदः स्वर्यो पितॄन्नयेत् ॥ शिलायाः वामपादे तु स्थापितः प्रेतपर्वतः
७४ धर्मराज्ञेन पापेभ्यो गिरिः प्रेतशिलाश्रयः ॥ पादेन दूरे निःक्षिप्तः शी
लाया पापभावतः ७५ गतः शिलायाः संसर्गात्प्रेकूटः पवित्रनामकः ॥ १२

परमांगतिः ६१ तत्रागस्त्येश्वरं दृष्ट्वा मुच्यते ब्रह्महत्यया ॥ अगस्त्यं च स भा
र्यं च पितॄन् ब्रह्मपुरं नयेत् ॥ ६२ कुण्डनाम्ना परं तत्र पश्चिमे शिवगिरौ ॥
वटेश्वर स्नात्वा पितॄन् स्वर्गं नयेन्नरः ॥ ६३ तत्र कपिलातीर्थे कुण्ड पश्चि
मे कपिलानदीः ॥ कपिलेशं नदीं स्नात्वा सोमासंगमे ॥ ६४ कपिलायां
नरः स्नात्वा कपिलेशं समर्चयेत् ॥ कृत्वा श्राद्धं पिण्डदानं पितरो मोक्षमाप्नुयुः ॥
६५ तत्राग्निधारा गिरिश्वराद्यागतो धूतकाहनुः ॥ तत्र सारस्वतं कुण्ड सरस्व
त्यापकस्थितां ॥ ६६ मुक्तस्तत्र सुतैः सार्द्धं संगमे पक्षोहिभिः प्रभुः ॥ तत्र तत्र
मुनीन्द्राणां पदे प्रमुनि सत्तमः ॥ ६७ श्राद्धं पिण्डाद्दिकं स्नातः पितॄं स्तारय
ते नरः ॥ शिलायां वामहस्तेन पिण्डं ब्रह्मयोगिरि देवता ॥ ६८ गयायां रूपे रासे

नोपस्मा क्रौंचपादं स्नातः स्मृतः २३ स्नातो गयाशायेत्तत्र न पश्य गोस्पदं कु
सेः॥ वासिः क्राकरिशायां च क्राकमोऽस्मरामोऽस्तुः २४ मुंडपृष्ठस्पनासौ हि
२० सोमस्रोसोमहभिराः॥ द्वावेतौ परंमंतप्राप्तपःसिद्धिं परांगतौः २५ आहूताः
सुसरिन्द्धं पा सोमशेन महानदीः॥ सरावती वेत्रवती चंद्रभागा सरस्व
गया० तीः २६ कावेरी सिंधुवीरा च चन्द्रनाच सरिद्वराः॥ वासी वीसरचगंगा
२० यमुना गंडकी नद्राः २७ महावैतरणीनाम निःसीरा च ह्यवेकसाः॥ सा
रय्यू सकनं धावस्त ह्रीचीकननरपक्षाह्याः २८ कौशिकी बुद्धि हाज्यपा २०
सर्वापोघविमोचनीः॥ कृष्णवीरा च मरापातीर्मन घोमकिदायिकेः
२९ आहूते सरितांश्रेष्ठे सोमह्वेरा साहसातः॥ तपसस्तु प्रभावेन

प्रेतकुंडं च तत्रास्ते देयास्तत्र पदे स्थिताः ७६ तत्रापिंडादिकं कृत्वा प्रेतत्वान्मोचये
त्पितॄन्॥ पंचकूपस्थितास्त्वच वेह पोविघ्नकारिणः पर्वते ७७ श्राद्धादिकारिणां
नराणां तीर्थे पितृ विमुक्तये॥ प्रेतान्यथानुरूपेण करग्रहणकारकाः ७८॥
पदं किंतां मुंडपृष्ठे महादेव निवासिनी॥ नादृष्टा सर्वलोकानां च मुक्ताः पापी
पपातकैः ७९ गयाशिरसि पुरापि च सर्वपापैर्विवर्जितैः॥ प्रेतादिवर्जितै
यस्मात्ततीर्थं पावनं परमं ८० कीकटेषु गया पुण्या पुण्यं राजगृहं वनं
नमः॥ च्यवनस्याश्रमः पुण्यो नदी पुण्या पुनःपुना ८१ वैकुंठो सोऽपि
हृराजगृहे पृष्ठकरश्च शोणकः॥ अत्र श्राद्धादिना सर्वान्पितॄन्ब्रह्मपुरं न
येतः ८२ क्रौंचरूपेण हि मुनौ मुराः पवितपोऽकरोत्॥ तस्य पादांकि

21

नमस्ते पितृमोक्षद ॥ पितृपात्र नमस्तुभ्यं नमस्ते पितृरूपिणे ॥ गयायां पि
तृरूपेण स्वयमेव जनार्दनः ९८ तं ध्यात्वा पुंडरीकाक्षं मुच्यते च ऋणत्र
यात् ॥ नमस्ते पुंडरीकाक्ष ऋणत्रयविमोचक ९९ लक्ष्मीकांत न
मस्तेस्तु पितृणां मोक्षदो भव ॥ वामजानुं च संपात्य नत्वा भीमो जना
गया० र्दनः १०० श्राद्धं सपिंडकं कृत्वा भ्रातृभिर्ब्रह्मलोकभाक् ॥ पितृभिः स
२१ ह धर्मात्मा कुलानां च शतेन च १०१ गयायां व्यक्तरूपेण व्यक्ताव्य
क्तात्मना स्थितः ॥ लक्ष्मीशो विष्णुर्वै साक्षात् स्माद्विपम पीशीघ्नः १०२ २१
॥ इति श्रीवायुपुराणे श्वेतवाराहकल्पे गयामाहात्म्ये च
तुर्थोऽध्यायः ॥४ नारद उवाच ॥ कथमव्यक्तरूपेण स्थितस्त्वादि ग

नर्म्मदायां मुनिपुंगवः २० तासु सर्वासु यत्नात्या पिंडदः स्वर्गरोपयेत्पितॄन्॥
ब्रह्मयोनीं प्रविश्यापि निर्गच्छंतु यस्तु मानवः २१ परं ब्रह्म स प्राप्नोति वि-
कोयोनिसंकटात्॥ निःक्षीरायां पुष्करिण्यां स्नातः प्राजाहिकं इंनरः २२
कुप्यो क्रौंचपदे हिव्यनियमाद्वा सरस्त्रपमः॥ सर्वान्पितॄन्तर्पयेत्स्वर्गं गोपा-
चपापी नर एव पे: २३ जनार्द्दनो भस्मकूटे तस्य हस्ते तु पिंडदः॥ आत्मनो
प्यपवान्येषां सव्येना पितिरौर्विनाः २४ जीवितां दधिसंमिश्रं सर्व्वे तेलि-
क्षुलोकभाक्॥ परस्तु पिंडो मया दत्तो स्तव हस्ते जनार्द्दनः २५ यमुदिश्य
मया दत्तः परस्मिन्पिंडो मम ते प्रभो॥ एव पिंडो मया दत्तो स्तव हस्ते जनार्द्दनः॥
२६ अंतकाले गते मह्यं मया दत्ते योगपाशिरैः॥ जनार्द्दन नमस्तुभ्यं न-

दैवैर्दैत्यस्य शास्त्रास्त्रैर्विभु ये र्मन्मथादिभिः॥ कृष्णेशानस्य चक्राद्यैरव ध्यस्यां महा
यशः ८ तपेत्युक्तं तहितास्ते हरिं देवान् पालयन्॥ इन्द्रमकरोद्धेतिभीता ब्रह्माह
२२ राद्यः ९ हरिन्नेशरराजा मरुच्चुः हेतिं जहि हितानवः॥ उचेहरिरवध्योऽयं हेतिर्दे
सुरैः सुराः १० महास्त्रमेप्रयच्छध्वं हेति हन्यां हि येन ते॥ इत्युक्तास्ते न तोद्देवात्प्रोचुर्हां
गया० तो हरयेहुः ११ दधारताङ्गदा मादृष्टैरुक्तो गदाधरः॥ गदया हेतिमाहत्य देव
२२ भ्योऽन्तर्हिर्ददौ १२ गदयाद्या व बभ्य गयासुर शिरः शिला॥ निश्चलाये स्थि २२
तोपस्मात्तस्माद्गदाधरः १३ शिलासौ मुण्ड पृष्ठाद्रिः प्रभासे नगपर्वतः॥ उद्ध्य
तोगीतनादश्च भस्मकूटोगिरिर्महान् १४ गृध्रकूटः प्रेतकूटः स्वादिपालोर
विन्दकः॥ पंचलोकाः सप्तलोकाः वैकुण्ठो लोहदण्डकः १५ क्रौंचपादोऽक्षयवटः
फल्गुतीर्थं मधुस्रवा॥ घृतकुल्या मधुकुल्यादिका च महानदी १६ येनरः

गदाधरः॥ कपंच्यकस्वरूपेणाव्यक्ताव्यक्तात्मना स्थितः २ कपंगदास
मुत्पन्नायया ह्याद्यादिगदाधरः॥ गदालोलःक पंचासीत्सर्वपापप्रणं
करः २ सनत्कुमार उवाच॥ गदोनामासुरो ह्यासीद्वज्रानलवज्रतरो
दृढः॥ प्रार्थितो ब्रह्मणोपादात्स्वशरीरास्थि दुस्त्यजं ३ ब्रह्मलोके विश्वक
र्मापि गदां चक्रेद्भुतानघाः॥ नरस्योपजातिप्यकैःकुहै स्वर्गगदाधारस
नः ४ स्वयकालेन महता मनुःस्वायंभुवो स्थितः॥ हितिर सोयुल पुत्र
स्तपस्तेपे सुदारुणं॥ ५ दिव्यवर्षसहस्राणां शुद्धवायुमभक्षयत्॥
३ दृष्ट्वा सुरप्रद्योतः श्रुत्वा कुम्भपाघांग्र भरेरराह ६ एवंजातिप्रच्छयदनग
रोपरानिलाशनः॥ ब्रह्मादीन्स्तपसा तुष्टान्वरं वव्रे वरप्रदान्॥ ७

गया० २३

हेतिर्प्योराक्षसस्तत्र हतो विष्णुपुरं गतः २५ ब्रह्मणा सहरुद्राद्यैः कारितो निश्चलैः
सुरैः ॥ जुष्टावद्येगदाधरपरीवेषाहरेणानि धेनेः २६ ब्रह्मोवाच ॥ गदाधरंव्य
पगतकासकल्मषं गपागतं गदाधिनं गुरोगुराणान्तिगं ॥ गृहागतं गिरिवरगोर
गोहंगंगरणाच्छितं गदाहिनम हं नमामि नतः २७ अहः श्रियं त्रिदशगणाहि सुश्रीयं
भवश्रीयं हितिभवहारणाश्रियं ॥ कलिक्षितं कलिमसमहनाश्रियं गदाध
रं नौमि वनाश्रिनाश्रिपम् ः २८ हठा हठं परिहठं गाठसंस्तुतं कामाकुलं सुहठ २३
महरुठ्ठिगमम् ॥ नमामहं गं हठकु रिनाखडौ कितं स्वठौ कितं हठं नरगोनस
क्रिभिः २९ विरिहर्कंक रणाकुलाविधर्जितं विजन्मकं हिनकरवेधिमहि
तं ॥ गदाधरं ध्यानि मुखवर्जितं परं नमाम्यहं ल्पमराद्रिमीश्वरं हरिम् ॥
३० मनोतिगं मतिगजिगानिवर्जितं परं सदाद्यं पमसतिसिराशिस्तुतं बुधैः ॥

रापोऽद्दिनाव्यक्तरूपे गादिगदाधरः॥ विष्णोःपदं रुद्रपदं ब्रह्मणःपदमुत्तमम्:२७
कश्यपस्य पदं द्दिव्यं क्रौञ्चहस्तौ पन्निर्जितौ॥ पंचाग्नीनीपदान्यत्र रुद्रागस्त्यप
दंपरं:२८ स्वेश्वकालिके पुस्य क्रौंचमातंगयोरपि॥ मस्वालिंगासर्वौ शिव्यक्ता
व्यक्तात्मना स्थितः२९ आदिगदाधरश्चैवव्यक्ताः श्रीमान्गदाधरः॥ गायत्री
चैवसावित्री संध्या चापि सरस्वती:२० गयादित्यश्चोत्तरार्कौ दक्षिणार्कौर
पिनेमिजः॥ स्यात्ताघ्रौ गगराना पस्तवस वौ बौमुनीश्वराः२१ रुद्राश्चैकाद
शैयावत्पयासप्तवेशोपरे॥ सोभनाथश्चसिद्धेश्वरःकपर्दीशो विनायकः॥२२
नारायणोमहालक्ष्मीब्रह्मा श्रीपुरुषोत्तमः॥ मार्कंडेयेशकोटीशौवंगा
रेशः पितामहः२२ रुद्रेशश्चैवब्रह्मेशोरामेशः प्रपितामहः॥ जनार्दनोम
गलाचपुंडरीकाम उत्तमः२४ इत्यादिव्यक्तरूपेणस्थितश्चादिगदाधरः॥

२४

भक्त्यादिवमादिगदाधरं:॥ कुष्ठरोगादिनिर्मुक्तो यास्यति हरिमंदिरं:३८ पठे
स्यंति सदा भक्त्यादिवमादिगागधरम्:॥ नेप्राप्स्यंति धनं धान्यमायुरारोग्य
मेव च:३९ कलत्रपुत्रपौत्रादिगुराफीत्तिसुखानि च:॥ श्राद्धपाये नमस्यं
ति राज्यंच्छलपुरं नथा:४० भुक्ताश्च पुःशानतं पुरापपुत्रफलं नरा:॥ गंधपुष्प
गदा० नैनगंधाद्यै:सौभाग्यपपुष्यदानुत:४१ धूपदानेन राज्याप्तिर्दीपादी प्रीमर्भवि
२४ ष्यती:॥ ध्यज्ञदानात्मापहानि ष्पोत्रा कुब्रह्मलोकभाक्:४२ श्राद्धपिंडप्र २४
दीयस्तु विष्णुने ध्यातिये पितन्:॥ श्राद्धपाये नमस्यतिस्तोत्रेणादिगद
धरं:॥४३ सोध्यत्तिवसमभ्यचेपितन्ने ध्यातिमाधवम्:॥ शिवोऽपिपरया
प्रीत्यानुध्यायादिगदाधरम्:४४ शिवउवाच:॥ अव्यक्तरूपोदिव्योत्मुक्ष्यप्र

त्रिधामकंक लिंगानि करस्थानि गंगाधरं हृद्यपतं तं नमामि नमः ३१ सनत्कुमा
र उवाच ॥ द्वैवैः साकं ब्रह्मरौद्रं स्तुत्वाद्रिं गदाधरः ॥ उच्चैर्वरान्द्वरीत्यैवं
वरं ब्रह्मानमब्रवीत् ३२ शिलायां द्वयसूपिरापां नित्यामस्तु पाविनाः ॥ रम
स्यास्यामोऽन्नास्यासाकं नित्यं व्यक्तादिरूपिराः ३३ एवमस्तु ब्रवीत्सा स
ह स्थितस्त्वाद्रिं गदाधरः ॥ लोकानां रक्षणार्थाय भगवान्कोकिहितये ३४ ॥
सुव्यक्तः पुंडरीकाक्षो जनार्दन इति श्रुतः ॥ यैहैरगम्या या मत्र शिराशिम
नासन्नातनी ३५ सुव्यक्ताश्वेत कल्पे सा भविष्यति न पापजन्म ॥ वाराहक
ल्पेऽथ सुव्यक्ता व्यक्तिमप्यगमात्पुराः ३६ संगार रणाय लोकानां रक्षणा
य च ॥ गयाशिरसि सुव्यक्तो भविष्यति न संशयः ३७ पि दृश्यंति सघ

पंस्थोत्ति राज्ञानं नमात्त्याद्विग दाधरम् ॥ ५२ सनत्कुमार उवाच ॥ एवंस्तुतोम
हेशेनप्रीतोद्वाद्विगदाधरः ॥ स्थितोहिव शिलायां ब्रह्माद्यैर्देवतैः सह ॥ ५३ सांस्थि
25 नम ऽप ब्राह्मेहिमाहिगदाधरम् ॥ सुपंतिपन्नयंतीहब्रह्मलोकंप्रयांतिते
५४ धर्मार्थीप्राप्नुयाद्धर्ममर्थार्थीचार्थमाप्नुयात् ॥ कामानवाप्नुयात्का
गया० मीमोक्षार्थीमोक्षमाप्नुयात् ॥ ५५ वंध्याचलभतेपुत्रंवेद्दवेदगपारगं ॥
२५ राज्ञाविजयमाप्नोतिसूद्र स्वसुखमाप्नुयात् ॥ ५६ पुत्रार्थीलभतेपुत्रानभ्य
र्च्चदिगदाधरं ॥ मनसाप्रार्थितंसर्वंमर्च्यैप्राप्नुमाद्धरैः ॥ ५७ ॥
इतिश्रीवायुपुराणेश्वेतवाराहकल्पेगयामाहात्म्येपंचमोऽध्यायः ॥
५ सनत्कुमार उवाच ॥ गयायात्राप्रवक्ष्यामिश्रृणुनारदमत्कृतः ॥ २५

द्विरूपतः॥ प्रत्यग्ज्योतिः स्वरूपेण नमाम्यादिदिगम्बरम्॥४५ व्यक्तरूपेण यो देवो
जनार्दनस्वरूपतः॥ मंडपस्थे स्वयंजातो नमाम्यादिदिगम्बरम्॥४६ व्यक्ता
व्यक्तस्वरूपेणापद्रूपेणासंस्थितः॥ मुखादिलिंगरूपेण नमाम्यादिदि
गम्बरम्॥४७ शिलायां देवरूपेणापास्थित ब्रह्मादिभिः स्तुतैः॥ पञ्चजिनं च संस्थं
देवं नमाम्यादिदिगम्बरम्॥४८ पंचदेवात्मकस्यापि पंचजिपिलाप्रणाम्यकः॥
प्राज्ञा वै प्रथमं योकाशिनं नमाम्यादिदिगम्बरम्॥४९ महदादिस्वमंगतो व्य
क्तस्यैकं हि कारणात्॥ अव्यक्तं तान्रूपं तं नमाम्यादिदिगम्बरम्॥५० देहे
न्द्रियमनोबुद्धिप्राणाहंकारवर्जितः॥ जाग्रत्स्वप्नविनिर्मुक्तं नमाम्या
दिदिगम्बरम्॥५१ नित्यानित्यविनिर्मुक्तं सत्यामानंदमव्ययम्॥ तुरी

स्वागाहितोमवोयाहनवर्जितम् २ प्राङ्मुखीयोविधायाथ याहरा॥
भोजयेत्ततः॥ हविष्मश्चयानस्यशौचचाराहितत्परः २ अपरेद्युः शुचि
चिर्भूत्वागच्छेद्गोप्रेतपर्वतं॥ ब्रह्मकुंडेततःस्नात्वादेवादीस्तर्पयेत्सुः
धीः २० कुर्याच्छ्राद्धंसपिंडानांप्रयतःप्रेतपर्वते॥ प्राचीनावीतिनाभाव्य
ग.गया.१० दक्षिणाभिमुखंस्मरन् २१ कव्यवाडनलःसोमोयमश्चैवार्यमान
२६ था:॥ अग्निष्वात्ताबर्हिषदःसोमपाःपितृदेवताः २२ आगच्छंतुमहाभा २६
गाःयुष्माभीरक्षितास्त्विह॥ मदीयाःपितरोयेचकुलेजाताःसनाभयः
२३ तेषांपिंडप्रदानार्थमागतोस्मिगयामिमां॥ तेसर्वेतृप्तिमायांतु
पिंडदानेनशाश्वतीः २४ आचम्याकाचपंचगंगप्राशनंचप्रयत्नतः॥

निःसृतिः पितृकर्तॄणां ब्रह्मणा गीयते पुरा: १३ घृतस्य चैव सोमं गतं श्राद्धकृ:
त्वा विधानतः॥ विधाय कामपीतिवेषं कृत्वा ग्रामप्रदक्षिणां: २ ततो ग्रामात्
रंगात्वा श्राद्धशेषस्य भोजनं:॥ ततः प्रतिदिनं गच्छेत् प्रतिगृह बिंब त्रि:
३ प्रतिग्रहाद्यवल्लः संतुष्टो निपतत्युचि:॥ अहंकारविमुक्तो यः स नी
र्थफलमश्नुते: ४ यस्य हस्तौ च पादौ च मनश्चापि सुसंयतः॥ विद्यात
पश्च कीर्तिश्च स तीर्थफलमश्नुते: ५ ततो गयां समासाद्य ब्रह्मचारि
समाहितः॥ अश्वमेधमवाप्नोति गमनेनैव नारद: ६ ततो गयां प्रवे
शे च यः पंतीतिमहानदीः॥ तत्र तोयं समस्पृश्य स्नात्वा निर्मले
जले: ७ देवान् हीस्तत्पयित्वा च पश्चाच्छ्राद्धं कृत्वा च यः पावि पि:॥ स्वर्ग देश:

गनांते यां दिशाभागताः ॥ कुशानास्तीर्य विधिनाश्च चलानि लोकमः
२२ गृहीत्वा तानि सिनानि भवः पितृतीर्थेरान यतः ॥ शकुनाम् सुविमात्रेरा
२७ घा दत्तस्यपिंडकं: २३ संबंधिनाश्चैला द्विजश्च कुशो वा वाहयेत् ततः ३०
आब्रह्मस्तंभपर्यंतं देवर्षिपितृमानवाः २४ तृप्यंतु पितरः सर्वे मात
गया० मातामहादयः ॥ अतीतकुलकोटीनां सप्तद्वीपनिवासिनां: २५ आब्रह्म
२७ भुवनाल्लोकादिदमस्तु तिलोदकम: ॥ पितापितामहश्चैव तथैव प्र २७
पितामहः २६ माता पितामही चैव तथैव प्रपितामही ॥ मातामहस्त
त्पिता प्रमातामहकादयः २७ तेषां पिंडो मया दत्तो ह्यक्षय्य
मुपतिष्ठतां ॥ ऋषिमात्र प्रमाणं यात्रा आमलकमात्रकं: २८ शमी

पुनराप्नोति राहिणं ब्रह्मलोकाद्विहन्तये ॥ २५ एवं च विधिवच्छ्राद्धं कृत्वा पूर्वमे
पपद्मकं ॥ पितृनावाह्य चाभ्यर्च्य मन्त्रैः पिण्डप्रदो भवेत् ॥ २६ तीर्थे पुन्नाग
शिलादौ च चरूराशिस्तेन च ॥ प्रक्षाल्य पूर्वं तत्स्थानं पंचगव्यैः पृथ
क्पृथक् ॥ २७ स्वैर्मन्त्रैः रप्य संप्रपञ्च पञ्चगव्यैः स्वैर्हविनाम ॥ पापानि
सामनु स्वैः स्वगच्छेन पितृकर्मसु ॥ २८ गार्ह पितृनाव हसुराः सिद्धन्तः
स्याय पापमर्गाः ॥ अथ प्रकाशं च यच्छौचं गयायां चा सपे क्षनिः ॥ २९
मातुः श्राद्धं पृथक् कुर्यात् अन्यत्र पतिना सह ॥ पश्चि श्राद्धं तु मात्रादि
गयायां पितृपूर्वकं ॥ पाद पूर्वे समारभ्य दक्षिणाग्रे कुशे मातृः ॥
पित्रादीनां समास्तीर्य प्रयशो गच्छेत् माचरेत् ॥ २१ काम्यश्राद्धं सर्वं

जटैस्तैस्सैर्भैश्च ध्यानवान्॥ आवाहयाम्यहं तेभ्यः स्वपिंडं दद्याम्युपक्र
मम॥३६ अस्मत्कुले मृता ये च गतिर्येषां न विद्यते॥ तेषामुद्धरणार्थाय इमं
पिंडं ददाम्यहम्॥३७ मातामहकुले ये च गतिर्येषां न विद्यते॥ तेषामुद्धर
णार्थाय इमं पिंडं ददाम्यहम्॥३८ बंधुवर्गकुले ये च गतिर्येषां न विद्यते॥
तेषामुद्धरणार्थाय इमं पिंडं ददाम्यहम्॥३९ अजातदंता ये केचित्ये च ग
र्भे प्रपीडिताः॥ तेषामुद्धरणार्थाय इमं पिंडं ददाम्यहम्॥४० अग्निदग्धाश्च
ये केचिन्नाग्निदग्धास्तथापरे॥ विद्युच्चौरहता ये च तेभ्यः पिंडं ददाम्यहम्॥
४१ दावदाहमृता ये च सिंहव्याघ्रहताश्च ये॥ दंष्ट्रिभिः शृंगिभिर्वापि ते
भ्यः पिंडं ददाम्यहम्॥४२ उद्बंधनमृता ये च विषशस्त्रहताश्च ये॥ आत्मनो

समीपस्थप्रमाणाणांपिंडदयाऽहप्रशिरः॥ ऊर्द्धरेतसप्रगोत्राणांकुसमेकान
रंस्पतंः२९ पितृमातृस्वस्तृभार्याणांभगिन्याःदुहितुस्तथाः॥ पितृव्यसुतमातृभ
गिन्याःसपत्नीगोत्रप्रकीर्तिताः३० चतुस्त्रिंशतिविंशाश्चघोडशाद्वादशीयहिः॥
रुद्धाद्विकुलशायश्चैवकुलान्येकोनरंशतंः३१ नावाहनंनदिग्बंधोनदोष
दृष्टिसंभवः॥ सकारुरायेनकर्त्तव्यंनीपेसार्द्धंविचक्षणोः३२ पितृवंशमृतांः
अस्मत्कुलेमृतायेचगतिर्येषांनविद्यतेः॥ आवाहयिष्येतान्सर्वान्कुशपृ
ष्ठेतिलोदकैः३३ मातामहकुलेयेचगतिर्येषांनविद्यतेः॥ आवाहयि
ष्येतान्सर्वान्कुशपृष्ठेतिलोदकैः३४ बंधुवर्गोकुलेयेचगतिर्येषांनः
विद्यते॥ आवाहयिष्येतान्सर्वान्कुशपृष्ठेतिलोदकैः३५ इत्येतेम्मन्त्रस

२१

नारिसाम्गमिघाः पितरो बांधवादयः ॥ मृता असंस्कृता ये च तेभ्यः पिंडं ददाम्य
हम् ॥ ५१ ये के चित्प्रेतरूपेण वर्तंते पितरो मम ॥ ते सर्वे तृप्तिमायांतु पिंडेनाने
न सर्वदा ॥ ५२ ये बांधवा बांधवा वा ये न्यजन्मनि बांधवाः ॥ तेषां पिंडो मया दा
त्तो अक्षय्यमुपतिष्ठताम् ॥ ५३ पितृवंशे मृता ये च मातृवंशे तथैव मृताः ॥ गु
गया० रुश्वसुरबंधूनां ये चान्ये बांधवा मृताः ॥ ५४ ये मे कुले लुप्तपिंडाः पुत्रदा
२२ रविवर्जिताः ॥ क्रियालोपगता ये च जात्यंधाः पंगवस्तथाः ॥ ५५ विरूपा २२
आमगर्भाश्च ज्ञाताज्ञाता कुले मम ॥ तेषां पिंडो मया दत्तो ऽक्षय्यमुप
तिष्ठतां ॥ ५६ आब्रह्मणो ये पितृवंशजाता मातुस्तथा वंशभवा मदीः
या ॥ कुलद्वये ये मम दासभृता भृत्यास्तथैवाश्रितसेवकाश्च ॥ ५७ ॥
मित्राणि सख्यः पशवश्च वृक्षा दृष्टाश्चादृष्टाश्च कृतोपकाराः ॥ जन्मां

घातिनो ये च तेभ्यः पिंडं ददाम्यहं ॥४३॥ अरण्ये वर्त्मनि वनेषु क्षुधया तृषया ह-
ताः॥ भूतप्रेतपिशाचाश्च तेभ्यः पिंडं ददाम्यहं ॥४४॥ रौरवे चान्धतामिस्रे काल-
सूत्रे च ये गताः॥ तेषामुद्धरणार्थाय इमं पिंडं ददाम्यहं ॥४५॥ अनेकयात-
नासंस्थाः प्रेतलोके च ये गताः॥ तेषामुद्धरणार्थाय इमं पिंडं ददाम्यहम् ॥
४६॥ अनेकयातनासंस्था ये नीता यमशासकैः॥ तेषामुद्धरणार्थाय इमं पिं-
डं ददाम्यहम् ॥४७॥ नरकेषु समस्तेषु यातनासु च ये स्थिताः॥ तेषामुद्धरणा-
र्थाय इमं पिंडं ददाम्यहम् ॥४८॥ पशुयोनिगता ये च पक्षिकीटसरीसृपाः॥
अथवा वृक्षयोनिस्थास्तेभ्यः पिंडं ददाम्यहम् ॥४९॥ यात्यं नरसहस्रेषु जन्म-
मनःस्थकर्मणा॥ मानुष्यं दुर्लभं येषां तेभ्यः पिंडं ददाम्यहम् ॥५०॥ दिव्यं

य्योत्नीर्थेषु चङ्क्रमानः॥ तीर्थामिष्ट्वा स्नातः शान्तः निःसिपेन्प्रेतपर्वतेः १५ अपस
व्येन देयं पिंडं सिरसाभिमुखोनरः॥ चेकुचिप्रेतरूपेन यत्नेनापितरोमनः॥
१६ ते सर्वेन प्रिमायान्तु शक्तुभिर्स्तिसमिश्रितैः॥ आब्रह्मस्तंभपर्य्यन्तं यत्किं
30 किंचित्स चराचरं॥ मया धत्तेतपेनन प्रिमायान्तु सर्वशः॥ प्रेतलाचावि
गया० मुक्तास्तु पितरस्तस्य नारद १८ प्रेतलनस्य माहात्म्यात्कुसेचापितयाः
३० पिते॥ नाम्ना प्रेतशिला ख्याता गया शिरसि मुक्तये १९ तीर्थेष्वमनांहि
रूपेरास्थितस्त्वाहिगदाधरः॥ ❀ ❀ ❀ इति श्रीवायुपुराणे श्वेतव ३०
याराहकल्पे गयामाहात्म्ये पञ्चोऽध्यायः॥ ६ सनत्कुमार उवाच॥
आहेतु पंचतीर्थेषु चान्तरिमानसे विधिः॥ आचम्य कुशहस्तेन शिरः

तरेपैमम संगताश्चैतेभ्यः स्वधा पिंडमहं ददामि ः ५८ एतांश्च सर्वे मंत्रांस्तु
स्त्रीलिंगान्तान् समुच्चरेत् ॥ पिंडं दद्यात् प्रयत्नेन स्त्रीणां मात्रादिकं क्र
मात् ः ५९ स्वगोत्रे परगोत्रे वा दंपत्योः पिंडपातनं ॥ अपपक्वं निष्कसंस्था
पि पिंडं पृथक् कन्यस्तराम् ः ६० पिंडपात्रे तिलांसिपत्वापृष्ट्वा पितृन् शुभोदकैः ॥
परिषिंच्य पात्रे वासना योन्यायानीपत्र पृसमापयेत् ः ६१ पितृन् विसृज्य पश्चाच्च
मम्यसाक्षिताः क्षमापयेत् सुरान् ॥ साक्षिणः संतु मे देवा ब्रह्मेशानादयः पर
स्याः ६२ मयांगुपांसमासाद्य पितृणां निष्कृतिः कृता ॥ आगतोस्मि गयां
देव पितृकार्ये गदाधर ः ६३ त्वमेव साक्षी भगवन्ननृणोहं ऋणत्रया
त् ॥ सर्वस्थानेषु चैवं स्यात् पिंडदानं तु नारद ः ६४ प्रमपर्यन्तमारभ्य तु

गया० ३१ समः८ ह्यसिरोमानसेचेयतीर्थेत्रपमुह्याहृतमः॥ स्नात्वाने मुविधानेनपु
ष्यौघ्राङ्घ्रिपद्मकृपपङ्कः९ ह्यसिरोमानसे स्नानंकरोम्यामपिशुद्धये॥
सूर्प्यलोकादिसासिद्धिसिद्धये पितृमुक्तये:१० वृसहत्यादिपापौघघा
तनाय विमुक्तये॥ दिवाकरकरोमिह स्नानं ह्यसिरामानसे॥ सूर्प्येन
त्वाचेयित्वा पसूर्प्य सोकं नपात्पितृन्॥ नमामि सूर्प्येन प्रीयं पितृ ३१
रांनारराया पञ्च:१२ पुत्रपौत्र धनैश्वर्यप्रापरारोगपमेवच:॥ फल्गु
तीर्थे वृजेनतस्मात्सर्वेतीर्थेन तेनानमम:१३ मुक्तिर्भवति पितृरांकेन्नो
रांश्राद्धतः सदा॥ व्रह्लराप्राथितो विष्णुः फल्गुको ह्यभवत्पुरा:१४
ह्यसिरा मिनि हृतं न तेनत इपिफल्गुतीर्थकमः॥ तीर्थेरारीपानिसिंगा

श्याम्पुरुषयारिशाः २ उत्तरं मानसं गच्छन् मंत्रेयास्नानमाचरेत्ः॥ उत्तरमा
नसे स्नानं करोम्यात्मविशुद्धये २ सप्तर्षिलोकादिसंसारसिद्धिसिद्धये तपितम्मु
क्तये॥ स्नानात्यापनप्येरांम्हलाभ्याङ्गकुप्यासापिं५कं ३ मानसं हि सरोप
समानं स्नात्उत्तरमानसम्॥ सप्तनत्माचेपितापसरूपैलोकं नचेत्पितनः
४ नमो भराचचेभौमे सोमभौमद्र रूपिणे॥ जीवभार्गवसनैश्चरराहुके
तुस्वरूपिणे ५ उत्तरान्मानसान्मौनी यत्रं दक्षिणामारासम्॥ उदीची
नीत्येमिलुक्तं तत्रेदीच्यां विशक्तिधाम ६ अत्रस्नानेदिव्यं पाति स्वशरीरं
रामानन्द॥ मध्येकनरखलमनीष्पेत्रिपुरसेविका विष्णुनस्य ७ स्नानःक
नरवसङ्गातिनरोयाति पवित्रतां॥ जस्पद् दक्षिणाभागे तु नीत्येद्दक्षिणामान

स्नात्वा दृष्ट्वा हरिं गयागदाधरं॥२२ आत्मानं पितृभिः सार्द्धं नयेद्वैष्णवं पदं नरः॥
अमर्त्यैः पंचभिः पंचगोप्रचारस्य श्राद्धसंस्कृतः॥२३ न कुर्याद्यो गयापारोऽस्तस्य
३२ श्राद्धं निरर्थकं॥ नागकूटाद्गृध्रकूटाद्यूपादुत्तरमानसात्॥२४ एतद्ग
याशिरः प्रोक्तं फल्गुतीर्थं तदुच्यते॥ मुण्डपृष्ठान्नगाद्धस्तात् फल्गुतीर्थ
गया० मनुत्तमं॥२५ तत्र श्राद्धादिना सर्वे पितरो मोक्षमाप्नुयात्॥ प्रथमेऽह्नि
३२ विधिः प्रोक्तो द्वितीयेऽह्नि प्रसेवनं॥२६ धर्मारण्यं तत्र धर्मोपस्नात्वा श्रा ३२
गमकारयेत्॥ मतंगवाप्यां परस्नात्वा तर्पयेच्छ्राद्धमाचरेत्॥२७ गत्वा
नत्वा मतंगेशं इमं मन्त्रमुदीरयेत्॥ प्रमाणं देवताः सन्तु लोकपालाः
श्च साक्षिणः॥२८ मयागत्य मतंगेऽस्मिन् पितॄणां निष्कृतिः कृता॥ स

शिभुवनेस्वाखिलैस्त्यापि:२५ नानिस्नातुं समाप्नोति फल्गुन्यां स्वसुरैः सह॥
गङ्गापादोदकं विष्णोः फल्गुभ्र्होहिगदाधरम्:२६ स्वयंहि द्रवरूपेणात्र स्मा
ऽङ्गाधिकं विदुः॥ अश्वमेधसहस्राणां सहस्रंपः समाचरेः २७ नास्नात्वा
फलसमाप्नोति फल्गुनीर्थे पद्मप्रभुयान:॥ फल्गुनीर्थेन नरः स्नात्वा तत्परा
श्राद्धमाचरेत्त:२८ सपिंडकं स्वसंज्ञोत्कंनमेह्यपापिनामहे:॥ नमः शिवा
य रुद्राय ईशानाय पुरुषाय च:२९ अघोरवामदेवाय सद्योजाता
य शंभवे:॥ नत्वा गदाधरं देवं मन्त्रेनानेन पञ्चं जपेन्नः:३० नमो वासु
देवाय नमः संकर्षणाय च:॥ प्रद्युम्नाय निरुद्धाय श्रीधराय च विष्ण
वे:३१ पंचतीर्थेन नरः स्नात्वा ब्रह्मलोकं नयेत्पितॄन्:॥ फल्गुतीर्थेन नरः

धैर्येन त्वमरागात्र प्रतिमुक्तये: ३६ आज्ञाप्य च पिंडदानाय तन्मयेराणामनुज्ञये:॥ तत्र
गया० ३३ पयः पयोमममध्ये पिंडद धाम हीतसे: ३७ पागंहूजनो स्थितनोय पो ब्रह्मराणां पृथु
त्वसौ:॥ कृत्वा ब्रह्मसर: प्राश्च ब्रह्मलोकं नयेत्पितॄन्: ३८ गोप्रचारसमीपे
स्याम्राम्रं ब्रह्मप्रकल्पिता:॥ तेषां सेचनमात्रेण पितरो मोक्षगामिन: ३९ आम्रं
ब्रह्मसरोद्भवं सर्वदेवमयं परम्॥ विष्णुरूपं प्रसिंचामि पितॄणां च विमुक्तये:॥
४० एको मुनिः कुंभकुशाग्रहस्त आम्रस्य मूले सलिलं ददाति॥ आम्रस्य सि
क्ता पितरश्च तृप्ता एका क्रिया द्व्यर्थकरी प्रसिद्धा: ४२ आम्रस्य मूले सलिलं ददा ३३
पनो पेस्स राणां पावित्र्यधीमनुष्य:॥ धूपं प्रदहसि राणीकृत्य पाजपे फलं ल
भेत: ४३ ब्रह्मराणां च नमस्कृत्य पितॄन्ब्रह्मपुरं नयेत्॥ नमो ब्रह्मराणां ज
पन्नगरजन्माधिकारिणा:॥ भक्तानां च पीत राणां च जनरेका पनमोनम:॥॥

सर्वे हि ब्रह्मतीर्थे च कूपे आब्दादि कारयेत्: २९ तत्कूप यूप पद्मो मध्ये सर्वे स्नारयन्तोपि
नन:॥ यन्मे धर्मे स्परनत्या महाबोधिं तरलमेन: ३० चसद्दसाय पय सायसर्वे ह
स्पर विघ्नमवे:॥ बोधिनाथाय पद्माय पद्मस्व स्थापन मो नम: ३१ नमस्ते स्वयम्भ्य
साय राज्ञाय ब्रह्म विष्णु शिवात्मने:॥ बोधिं कुमाय पितृ सांकृतो सानारसाय द:
३२ एकाद्द शो सि रुद्राणां वसूनां पालकस्तथा:॥ नारायणो सिद्दंसानां च मूर्त
ओसि विष्णुस: ३३ अश्वत्थ पमात्य पिच स्मराम्ननारायणास्ति च तिसर्वे:
काले:॥ भूत: शुभं स्वयंसंततेन ह्रसाणां धन्यो सि दु:स्वप्न विनाशनो सि: ३४ अश्व
त्थरूपि राद्दिवं संस्वचक्रे गदाधरं:॥ नमामि पुण्डरीकाक्षं शाश्वतारूपिधरं:
रिमः: ३५ ततीयेब्रह्मशार सिरुनात्वा आचं समाचरेत्:॥ स्नानं करोमिनी

ष्यासपदं ५१ आद्यो गदाधरो देवो व्यक्ताव्यक्तात्मना स्थितः॥ विष्ण्वादिपदरूपेणावि-
नराणां मुक्तिहेतवे ५२ तत्र विष्णुपदं दिव्यं दर्शनात्पापनाशनम्॥ स्पर्शनात्पूजना-
द्वापि पितॄणां च विमुक्तिदं ५३ श्राद्धं सपिंडकं कृत्वा कुलसाहस्रमात्मनः॥ नये-
द्विष्णुपदं दिव्यं मनन्तं शिवमव्ययं ५४ श्राद्धं कृत्वा रुद्रपदे नयेत्कुलशतं नरः॥
सहात्मानं सहस्रं च नयेद्ब्रह्मपुरं ततः ५५ ब्रह्मलोके कुलशतं समुद्धृत्य नये-
त्पितॄन्॥ दक्षिणाग्निपदे श्राद्धी वाजपेयफलं लभेत ५६ श्राद्धं कृत्वा चाह-
नीये वाजपेयफलं लभेत॥ गार्हपत्ये कृतं श्राद्धं अश्वमेधफलं लभेत ५७
श्राद्धं कृत्वा सभ्यपदे ज्योतिष्टोमफलं लभेत॥ आवसथ्यपदे श्राद्धी सोमलो-
कमवाप्नुयात् ५८ श्राद्धं कृत्वा सूर्यपदे शतान्पुर्कपुरं नयेत॥ कार्तिके-
यपदे श्राद्धी वाजपेयफलं लभेत ५९ क्रौंचपदे कृतं श्राद्धं क्रौंचलोकं न

गतो यमवासि श्रीफलामंत्रेणानेन संयुतः ४५ यमराज्ञौ भ्रमराज्ञौ निस्वसाः
यौ हिंसास्थितौ ॥ ताभ्यां च सिप्रघास्यामि पितृणां मुक्तिहेतवे ४६ ततः स्नानं पासिद्
त्मंत्रेणानेन नारद ॥ द्वौ श्वानौ श्यामसबलौ वैवस्वतकुलोद्भवौ ताभ्यां
लिप्रघास्यामि रक्षन्तां पथि सर्वदा ४७ ततः काकबलिं सिप्रघानः स्नानं समा
चरेत् ॥ ऐन्द्रवारुणवायव्यां याम्यां वै नैरृतास्तथा ॥ वायसाः प्रतिगृह्णन्तु
भूम्यां पिंडं मयार्पितं ४८ फल्गुनी पेचतुर्थे नित्यस्नानादिकं समाचरेत् ॥
गयाशिरसि यः श्राद्धं पादे कुर्यात्स पिंडकं ४९ मासा साध्यपा शिरस्तत्र फल्गु
तीर्थे प्रतिष्ठितं ॥ क्रौंच पादं फल्गुतीर्थे पावत्साक्षात्गया शिरः ५० गयाशी
र्षेन गाल्गुत्रे पतत् साक्षात् फल्गुनी पेकमः ॥ मुखं गयाशिरस्थेन तत्र स्नानं समः

त्रोना सिपितरं यद: ६७ शांतोवाच:॥ भारद्वाजम हाप्राज्ञ देहि ह्यं मायापिराके:॥
भारद्वाज स्तत: पिंडं दातुं कृष्णाय चोद्यत: ६८ स्थेतो हस्त्योब्रवीत् जावांपुत्र:
35 स्त्वं हि म मोरस:॥ कृष्णोब्रवीन्मम क्षेत्रं ततो मे देहि पिंडकं:॥ ६९ शुक्लेब्रवी
त्स्थैरिसां य पुत्र स्त्वं हि म मोरस:॥ स्थैरिरापा त्याब्रवी द्दातु क्षेत्रिणो विजैरा
गया० तत: ७० हस्तं स्पृक्त्वा शिलायां वै पिंडदानं चकार स:॥ हंस युक्त विमानेन ब्र
३५ ह्मलोकमनुभोगतो: ७१ भीष्मो विष्णुपदे श्राद्धे ह्याहूय च पितृन् स्वकान्॥: ३५
श्राद्धं कृत्वा विधानेन पिंडदानाय चोद्यत: ७२ पितुर्विनिर्गतो हस्त्तौ ग
याशिरसि शांतनो:॥ भीष्मो पिंडं ददौ भूमौ नाधिकारं करे यत: ७३ शांत
नु: प्राह संतुष्टा शास्त्रार्थे निश्चया सुत:॥ त्रिकालदृष्टिर्भव तु चांते वि
ष्णुस्ततेगति: ७४ स्वेच्छया मरणं चास्तु इत्युक्त्वा मुक्तिमागत:॥ रामो रुद्रप

पाल्पितन्नः ॥ आङ्गिरस्त्वाथमङ्कपदं शङ्कयोः कनयेत्पितन्नः ६० कश्यपस्यपदं
आङ्गीपितन्ब्रह्मपुरं नयेतः ॥ गजकरौं कापांलध्वरमास्य योस्तोकेनपेत्पि
तन्नः ६१ अन्येषांचपदं आङ्गीपितन्ब्रह्मपुरं नयेत ॥ सर्वेषांकाश्यपपंक्ते चः
विश्मोः रुद्रस्यचैपदं ६२ ब्रह्मरांचपदंश्चैव सर्वेषांचप्रकीर्तितम् ॥ प्रारंभे
च समाप्तौ चैतेषामन्यं तमस्मृतः ६३ आपस्कंरभवेत्तत्र आङ्गिकं तु पनारद ॥
कश्यपस्यपदं हि व्योमाराद्यागोमुनिःपुराः ६४ आङ्गिरस्त्वाथमतो हत्वं पित्रा
हिनपश्चपिराङकैः ६५ शुक्रकक्षमौ ततो हस्तौ पदं मुद्रिघनि मैत्रैः ६५ ह्यष्टा
हस्तपदं तत्र पितुःसंशयमागतः ॥ ततःस्वमारांतामार ब्रह्मकश्यप पवा
नः ६६ कश्यपस्यपदं हि व्योक्कृमसुस्केषयाकरः ॥ पिंडेदं योमप्रामाः

गया०
३६

कृत्वा तेषु पिंडांनित्यां सोक्षान्नयेन्नरः॥ सर्वेन्नमुरुक्ष्यपक्षात्रिः पदैरेभिः सुसासितैः
२४ प्रयांति पितरः सर्वे ब्रह्मलोकमनामयम्॥ हेत्यस्य रस्य पद्युष्मजेगयाया
नद्धिपाहृतम्॥ २५ यत्नः प्रसाखितायस्मीन्न तीर्थेन स्याविमुक्तये॥ गयासोक्ष
मिति ख्यातं सर्वेपापमुक्त मोक्षम्॥ २६ गयासोये महातीर्थे गयाप्रस्थास्य
नेचरे॥ स्नानं करोमि तीर्थेस्मिन्नस्मराज्यापविमुक्तये २७ पंचमेन्हि
गयासोसे कृत्वा स्नानादिपूर्वयत्नः॥ तत्रश्राद्धादिकं कृत्वा पितॄन्ब्रह्मपुर ३६
नयेत्॥ २८ ब्रह्मप्रकल्पितान्विप्रान् हव्यकव्यादिभोजयेत्॥ गयाप्रा
जे स्यपपरैश्च नैनैवप्रयत्नतः २९ गयातीर्थे वरेश्चैवापितृणां कृतमे
सयम्॥ एकाराविचरस्यात्रोवरेशं च समाहितः ३० दृष्ट्वासंप्रत्यन

दिश्राद्धिपिंडदानायचोद्यतः ७५ पितादशरथःस्वर्गात्प्रसार्यकरमागतः॥ नादा
त्पिंडंकरेरामोददौरुद्रपदेततः ७६ शास्त्रार्थोतिक्रमाद्भीतोरामोदशरथोब्रवीत्॥
नाहंतेतातयास्यामिरुद्रलोकमवाप्नुयाः ७७ पिंडदानेनहस्तेतुस्वर्गोतिमहत्वं
नहि॥ त्वंचराज्यंचिरंकृत्वापालयित्वाद्विजान्प्रजाः ७८ यज्ञान्सदक्षिणान्
कृत्वाविष्णुलोकंगमिष्यसि॥ सहतैःअयोध्याजनैःसर्वैःकीटिकाद्यैर्दिभिःसह
७९ इत्युक्त्वासौदशरथोरुद्रलोकंपरंययौ॥ कराकेशंचकेदारंनरसिंह
चवामनम् ८० रथमार्गेसमभ्यर्च्यपितॄन्सर्वांस्तारयेत्॥ गयाशिरसि
यःपिंडंयेषांनाम्नातुनिर्वपेत् ८१ नरकस्थादिवंयांतिस्वर्गस्थामोक्षमा
प्नुयुः॥ गयाशिरसियःपिंडंसमीपस्थप्रमाणतः ८२ कंदमूलसप्तस्थायेषां
यास्वर्गेरायपितरः॥ पदानपत्रदशपनीविष्णुर्याहिनांतदृष्टतः ८३ श्राद्ध

पचैताः पंचविंशतिः ॥ प्रशंसंति द्विजास्तत्र येहि शोडशो नृप जिताः २ नैवेद्यं वै कृतं पु
स्तकं चैतत्करिष्यंति जापरः ॥ असंख्याता यथा सिन्धौ यथा चैव हि तारकाः
तथा बहुसु वरोदधेरसंख्यातास्ते पिण्डिताः ॥ गयायां विख्यातपुरस्तात बालं
37 पूर्वं हि द्विजा अनुपतन्तः ४ गयस्तान्प्रापये यामासत्र [illegible] पुराः ॥ ब्रह्मणा
गया० 39 ते द्विजाः [illegible] नुकनुपजिताः ५ गयापुरीति मन्त्रान्नाख्याता ब्रह्मणो
तस्याः ॥ त [illegible] हि देवा विख्यातपरस्तात् ६ गयायां पात्राविधानेन द्वि 39
जास्तिष्यनु देशाः ॥ तस्य चार्थं प्रकर्तेयं यदि ब्रह्मस्वरूपं भवेतः ७ गयायाः
नाद्विशालोपि पुत्रवान्पीत्रिनारकः ॥ विशालायां विशालोभूद्राजपुत्रो बुः
वी द्विजान् ८ कंथं पुत्रादयो मे स्युर्विशालं च ब्रुवन्तं द्विजाः ॥ गयायां पिंड
दानेन सर्वं चमे [illegible] ९ विशालोपि गयाशीर्षे पिंडदः पुत्रवानभूत् ॥

त्वा च पितॄन्‌ ब्रह्मपरं नयेन्नरः ॥ पितॄन्नयेद्ब्रह्मलोकं मोक्षयाथानुसन्नातनम्‌ः २१
गयायां धर्मपृष्ठे च सरसि ब्रह्मणस्तथा ॥ गयाशीर्षे वटे चैव पितॄणां दत्तमक्ष
यं परम्‌ः २२ एकादशी च वटस्थाने पक्षे शेते योगनिद्रया ॥ वाराहरूपधरस्तस्मै
नमस्ते योगशायिने २३ संसारवृक्षसंछेत्ता यः सर्वपापहरायच ॥ ब्र
ह्म पंचब्रह्मशास्त्रे च नमोऽस्तु यज्ञवराय वै २४ कल्पे माहेश्वरालोकायेन तत्‌
स्मात्‌ गदाधरः ॥ लिंगरूपो भवं च यं देहश्रीप्रपितामहम्‌ २५ ० ० ०
इति श्रीवायुपुराणे श्वेतवाराहकल्पे गयामाहात्म्ये सप्तमोऽध्यायः ॥
७ सनत्कुमार उवाच ॥ पुंश्चके गयाराजा यावद्दन्तं पदुदशिराः ॥ ०
पत्रं कृष्णसमं महानारसं ख्याकस्तेन शासनतः १ स्थिता गयायामनामं

हृमागतः॥ धनंनिक्षिप्यतत्रासौकिंचिद्ग्राह्यानिर्ययौः१८ गत्वागयांगयाः
शीर्षेप्रेतराज्ञायपिंडकं॥ समुद्धृतश्चभिःसार्द्धंसपिंडंप्यःततोदिवेः१९ प्रेतःप्रे
ताधिपतिर्मुक्तोवणिकस्यगृहमागतः॥ एवंगयस्यपुण्यंभोग्यस्येत्रिविधमोऽस्य
पंभुवः॥२० उपोषितोव्रजेद्गयांपत्नीतीर्थेमहानदीस्थितः॥ नाप्यत्रोद्भवेतः
 स्नात्वाप्रातःसंध्यासमाचरेत्ः२१ श्राद्धंसपिंडकंकृत्वानपैतृलस्यको
 मितनरः॥ तीर्थेसमुद्दीतेस्नात्वासावित्र्याःपरजोनरः२२ संध्यामुपास्यम
ध्यान्हेनयेत्कुलशतंदिवम्॥ स्नात्वासरस्वतीतीर्थेसरस्वत्याप्यानिधौ
ध्यान्हेनयेत्कुलशतंदिवम्॥
२३ संध्यामुपास्यसायान्हेनयेसवेत्तनांकुलशतः॥ बहुजन्मकृतासंध्या
लोपान्मुक्ताश्चिसंध्यकृतः२४ विशालायांचरेत्तीर्थेतीर्थेचरमनाभ्रमः॥

दृष्ट्वाकाशासितःस्कंधःस्कंधं पुरुषमब्रवीत्:१० केषुयंतेषुचैवैकःसितःप्रोचेविशां
सकं॥ अहंसितस्तेननकंकृत्लोकंगतःपुरा:११ ममपुत्रपितास्कंधोब्रह्महापाप
कृन्मम॥ अपंपितामहंस्कंधोऽमघयोपेनघातिता:१२ अवीचीनरकंप्राप्तोमु
कौमात्पितृसहान्वितः॥ त्वपामुक्तीकृतासर्वेचनामःस्वर्गमव्ययम्:१३ सुपुत्रे
राज्यप्रासर्वेब्रह्मलोकंप्रजामहे॥ पुत्रपौत्रादिसंपन्नोराज्यंकृत्वादिवंग
तः:१४ तन्नमोगोःस्कंधपचंततोमोक्षमवाप्स्यसि॥ एवंसंश्रयपरोराजाराज्यं:
कृत्वादिवंप्रजेत:१५ प्रेतराजस्तुसप्रेतःगयायांपौत्राद्दिवंगतः॥ पुनःकश्चिद्विमुक्तो
वैश्यारतिसंकेतिरब्रवीत्:१६ ममनाम्नागयाशीर्षेपिंडनिर्वपणंकुरु॥ प्रे
नमायाधिष्ठःस्वर्गंगच्छहोरात्रौधनंमम:१७ तद्धनंसर्वमाहायवचविकस्य

नीम्पैरच्चनी निकुंडे पिराडैः स्वर्गेपि त्पितृन्नः ३२ मार्घ्धैर्ग्गडे पंचकोटीस्तान
त्तास्मात्पितृतारकः॥ स्नानपापोत्तकवनेपापौचैर्मासहंसशंकरम्ः ३३ रह
३७ स्पैसंस्थितोरम्पेरमैवर्णेपुनंशतनम्ः॥ मरिचिःस्फुरसपुष्मान्धैपापौत्तक
वनंगतः ३४ दृष्टाशापौमहेशोनपस्मात्संवाविघातकः॥ कुःखीभवेन्नहि
गया० नोमरिचिरत्नपुवेशिवः ३५ जुष्टःप्रोवाचतंशंभुःवराणांवरमुत्तमम्ः॥
३२ शापात्प्रमुक्तविमुक्तं मांमरिचिःप्राहशंकरम्ः ३६ मुक्तेस्यापापान्मकिस्य ३२
शिपोक्तःप्रपयोगयो॥ शिलास्थितस्तपस्तेपेसर्वैर्बाड्ड्यकरंचयत्नः॥
३७ मरिचिःरिश्वराद्धष्टःकश्मान्यमगमत्सुरा॥ तपसाद्यरुरोतहंसावि
प्रशुक्लनागतः ३८ प्रहलपिस्पाहपःसर्वे वरंदत्तुं मिहगतः॥हरिस्त्वम

पादांकितं मुंडपष्ठे गदाधरसमीपतः २५ तीर्थे आकाशगंगायां गिरिकूटे
मुखेपुचः॥ स्नात्वा चश्राद्धकृद्यस्तु पितॄलोकंनयेत्पितॄन् २६ स्नातो
गोदावरे नरांपापात्रिसप्तकुलमुद्धरेत्॥ तत्रश्राद्धादिकं चैव गोदानं चवि
धीयते २७ सत्यं सत्यं पुनः सत्यं वैतरणी चनारद॥ एकविंशतिकुला
न्मानुतारयेन्नात्रसंशयः २८ यमद्वारे महाघोरे ख्याता वैतरणी नदी॥
तामहंतर्तुमिच्छामि दास्यामिकृष्णांगांददामि मिमामहं २९ अशक्तोपदि माशक्तो
गोप्रदानंकरोतियः॥ श्राद्धंपिंडं पृथक्लोकं कुलंसंशानंनयेत् ३० गोदा
वाप्यांवैतरण्यां पापमनायांति पैवचः॥ दैवनप्रागोप्रचारे श्राद्धकृत्स्व
र्गायात्पितॄन् ३१ पुष्करिण्यां घृतकुल्यां मधुकुल्यां तपोवचः॥ कोटि

न्नामधुश्रवाः ४६ आयतं चास्यमेधानां फलं प्राप्नोति न संशयः ॥ अस्नालाचन
प्येपि नाचश्चाद्धं कुलासपिराडकं ४७ सहस्रकुलमुद्धृत्य नयेद्विष्णुपदं नरः ॥
उपि नारः स्नाप्नावापि अउजायनराधुजाः ४८ मधुश्रवांसमासाद्य मतः
विष्णुपदं ययुः ॥ दृशाश्वमेधिके हंसतीर्थे प्राज्ञा हि विबुधैतः ४९ दृशाश्वमे
धे हंसौ चनत्वाशिवपुरं नयेत् ॥ मं[illegible]गस्यपदे श्राद्धी नयेद्व्रह्मालयं पितॄ
न्‌ः ५० निमिच्चा[illegible]निशामीगर्भे विधिविदम्बाद्यैभिःसह ॥ मुखसंज्ञपितॄ
न्नपि तरां मुक्तिदायकं ५१ तस्येराः पिराडदानाच्चस्नानाद्य मुक्तिमापुः
पानः ॥ पितॄन् स्वर्गं नयेन्नात्रासंगामनतारकेश्वरौ ५२ गयाकूपे पिराडदानं
च्चुयश्वमेधफलं लभेत् ॥ भस्मकूटे भस्मन नात्वासनारये पितॄन् ५३ ॥ 40

मरीचेलंचरंचरत्पुत्रकं ॥ ३९ ॥ किमसम्पंत्यापितुष्वे मरीचिः प्राह मावेपमः
हरशापाद्धिमत्कौहं शिलाभवत्तुपावनी ॥ ४० ॥ पितमत्र किंकरी पंस्यात्तयोः पुत्रा
द्विजंयमौ ॥ पांडुशिवेति सा प्रोक्ता आजंतत्राघ्नपमत्वेनः ४१ पुंभिर्विरस्त ॥
कन्तुपितकाप्पन्तुगोपमौ ॥ आक्षकाले पांडुनोक्तं मत्स्यस्तेहं हि पिराडकमः
४२ हस्तेत्पक्का शिलायां चैपिंडदानं चकार सः ॥ शिलायां पिंडदानेन प्रहृष्टो
व्यासनंदनः ४३ चरान्हरंदौ स्वपुत्राय परांपंकुरमहीनरोः ॥ अकंरकंचनं
परौ एक छत्रः सपुत्रकः ४४ स्वर्गे ब्रजन शरीरेरा नरकस्वाद्विकंगतः ॥
सनत्कुमार उवाच ॥ इत्यक्का प्रपपौ पांडुः आरम्पत शिवमव्ययम् ४५ ॥
घनतुस्याम पंपुस्याहेवीकाचमहानदिः ॥ शिलायां संगमे पत्नतत्रप्रो

गदाधरः ६० गयागयाशिरश्चैवफल्गुयामुक्तिदायकाः॥ गयायांचवटोस
ग्नौस्त्री सप्तकुलसमुद्धरेन्नः ६१ पवन्नत्रस्थितदिव्याश्चय योपितृन्निस्त्रियः॥
श्चादिगदाधरं ध्यायस्नाङ्घिपिंडिदप्रल्नतः ६२ कुसानाशातमुजन्मपश्चले
लोकंनपीयिनन्त्रः॥ ननोहध्योहनेनेयहध्यानेनपधमुनमम्रः ६३ नन
गया० वैनाशहृदयायसमभ्यर्चोयपथ्याविधिः॥ इथ्वानिलहोमपिंडस्तन्तद्वचे
४१ नैवजीवनं॥ सनत्कुमार उवाचः॥ ६४॥ उपाख्यानमिदं पुरापत्रिवा ४१
रंपः पठेन्नरः॥ गयाश्राद्धंकृतंत्येननात्रकार्याविचारणा ६५ इय
माखघपरस्यपाः पितरस्तस्यनारदः॥ पधधदिवंजुनल्लसमै प्रहास्पातिमे
कुमेकुः ६६ महिमानंगयायास्त्रपरारोत्तिसकृच्छुभः॥ भुक्तेहविपुल

यौनपंद्दाघ्यनिःस्रीरासंगमेरम्नानक्षुन्नरः॥ आङ्घ्रिरामप्रकारिरापांबुलः
लोकंनपेत्पितन्तः ५५ सूप्रानिचमहाक्कास्यांत्रिसप्तकुलमजरेनः॥ स्ना
नोनत्वावशिवेशंतजीश्चेचाश्रमे धभाकः ५५ इषिचक्रेस्वमेजारवंच
शिवमनिसत्तमः॥ इषिनोनिगेनोशंभवेरेवरावशिवकमः ५६ प्राहेनि
नंवाशिवापिशिवनुवासिमेयदिः॥ यज्ञवंसवेदेयान्नपास्तका॥ स्थि
नःशिवः ५७ पिंडदोधेनुकाररोपकामधेनुपदेप्रचः॥ स्नातेनत्वाकाम
दुघांब्रह्मलोकंनयेत्पितन्तः ५८ कद्दमावेगपानामोमराडपवासः
मीपतः॥ स्नात्वाश्राजाघातःस्पर्गेपितन्त्रात्वाचरतिकाः ५९ फल्गुनदि
श्मशानारण्यंमंगलादिस्समर्चयेत॥ गयागजेगयोधिम्भोगयाफत्रीचे

42

भोगान्नरो विष्णुपदं व्रजेत ॥६७॥ जपेत्तु श्राद्धकाले यो भक्तिमान् द्विजपुंगव ॥
गयाश्राद्धविधानेन कृतं तेन मुनिश्चितं ॥६८॥ यः पाठ्यमानं नित्यं पुराणं परमं शुभं
लिखितं पुस्तकं ॥ सर्पाग्निचोरजनकं भयं तत्र न विद्यते ॥६९॥ पूजयेत् सततं य
स्तु पुस्तकं मुनिपुंगव ॥ गृहे तस्य स्थिरा लक्ष्मीः सुप्रसन्ना भविष्यति ॥७०॥ ४२
गया० सूत उवाच ॥ सनत्कुमारो मुनिपुंगवाय पुरा पुराणं कथयां तत्र निवेश भक्त्या ॥
४२ श्यामाख्यं पुराणं वने स्थितं विसर्ज्य संगीत गुरुर्जगाम ॥७१॥ ❀ ❀ ❀
इति श्रीवायुपुराणे श्वेतवाराहकल्पे गयामाहात्म्ये ऽष्टमोऽध्यायः ॥
८ शुभमस्तु ॥ संवत १८०१ मिति जेठ सुदी ७ रोज शुक्रवार ॥

43